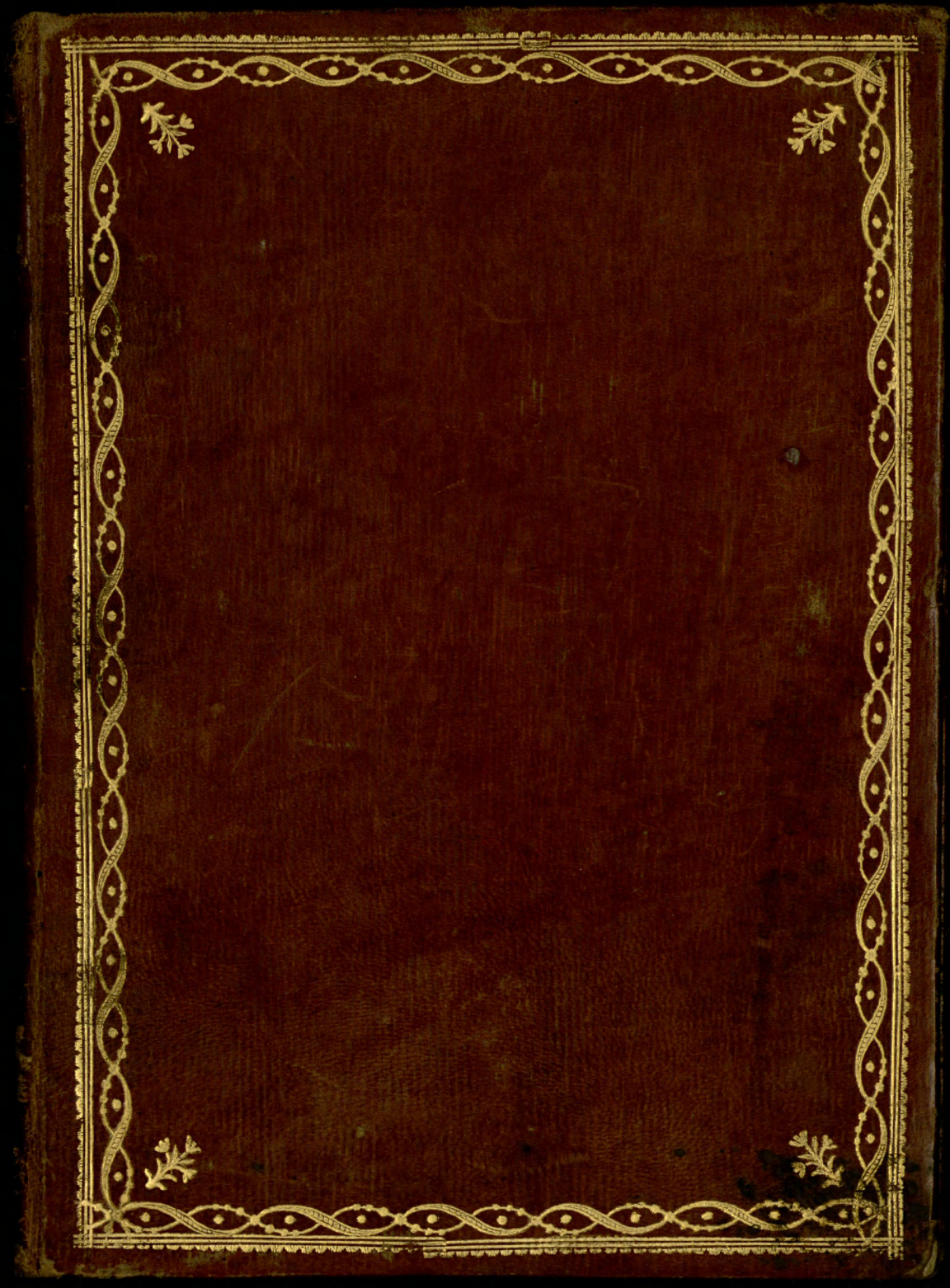
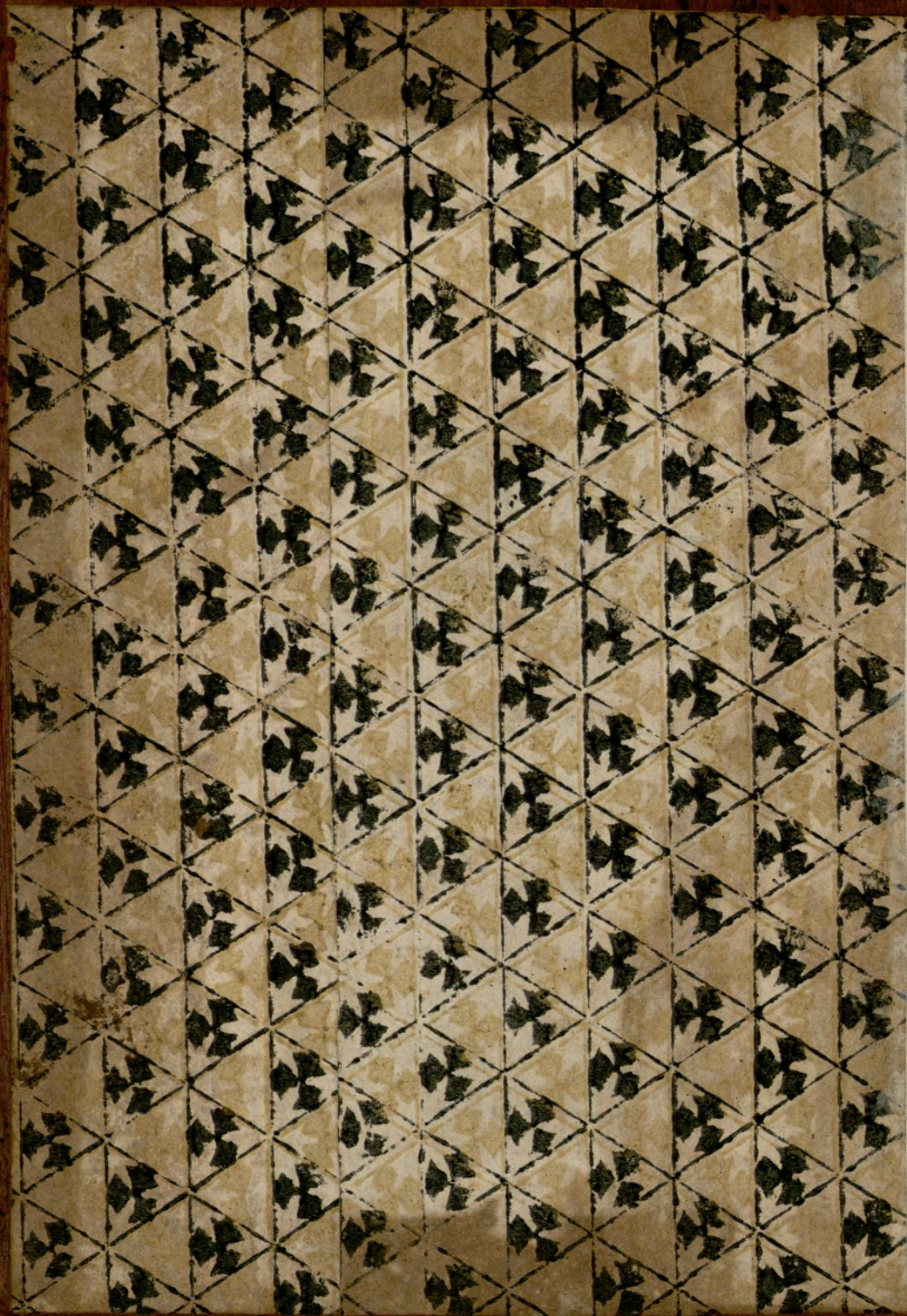

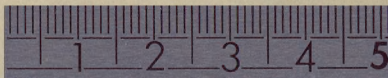
9903

143 INCUNABLE. BOLOGNE 1496. SAMUEL (Rabbi). Epistola rabbi Samuelis indei: ab rabbi Ysaac iudeum de prophetiis veteris testamenti seam translationem eorum quibus lex iudaica destruit; christianaqz religio approbatur. **Bologne, Ugo Rugerius**, 1496, petit in-4 de 22 feuillets, rel. ital. en maroq. du XVIIIe siècle. 3.900 fr.

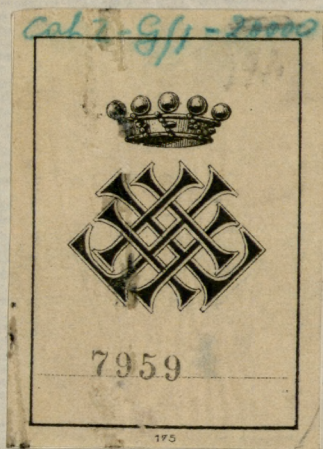
28 Edition incunable très rare de cet écrit qui eut un grand retentissement lors de sa parution. On n'en signale que très peu d'exemplaires dans les Bibliothèques Publiques. C'est un des plus populaires ouvrages antisémites du Moyen Age; son objet étant la réfutation du Judaïsme d'après les Ecritures. Le véritable nom de Rabbi Samuel était Samuel ben Jehuda ben Abbas et Maghreb et Israël; natif de Fez au Maroc, il vint en 1085 à Tolède où il fut baptisé. Il écrivit ce pamphlet contre les Juifs en arabe, qui fut traduit en hébreu et aussi en latin par Alfonso Buenhombre en 1388. — Mouillure à plusieurs feuillets et annotations manuscrites de l'époque dans les marges. — De la Bibliothèque Landau.

Cap. Romagnoli n. 152

7-V.73

Ex Libris Landau

Incipit epistola prohemioi magistri alphonsi bo
ni hois hispani super epistolā translātā d̄ arabico i la
tinū quam scripsit magister samuel israelita oriundus
de ciuitate regni marachiani ad rabbi isaac magistrū
synagoge qui est sublimione in regno predicto.

Euerendissimo in xpo patri fratri Algonis
magistro ordinis fratrum predicatorum dignis
simo ac sacrosancte pagine p̄fessori. Et sub
ditus frater Alphōsus boni hois hispani

Promissam obedientiam p̄mptā in omnibus et deu
tam. Cū ergo p̄pter p̄auitatem meā et insufficientiā meā
non sum talis q̄d vobis. et p̄ vobis sciā vel possim ali
quid magnificare vel saltē assistere tanto in laboribus
et curis vestris que p̄ n̄ra quiete omnium et totius pace
in curia sustinetis. Ad solatiū vestrū aliquale quasi sub
leuamen laboris. hūc libellū antiquissimū. qui nup̄ ta
men deuenit ad manus meas et fuerat antea tot tempo
ribus occultat⁹ noua translatoe de arabico in latinum
p̄ me interpretatū in paruū enceniū transmittō. Scien
dū autē q̄ inter iudeos multū gloriānt̄ illi qui arabica
rū obtinēt peritiā litterarū tū q̄ illud in eis vt pote pa
ucis iudeis et pauciorib⁹ xpianis nobis confidentius
secreta sua que volūt ab alijs occultari. qua et de cā vt
existimo iudeus iste licet cathecuminus auctor huius
libri nō ipsū hebreo sermone. sed in arabico annota
uit. s̄ oportet q̄ tarde vel cito occulta omnia reuelent̄
iuxta sniaz saluatoris. Ego vero in trans ferendo ip̄m
auctoritates biblie ab isto iudeo inductas scripsi in lo
cis suis in arabico pariter et latino. nō put in n̄ra habē
tar trāslatoe fm̄ b̄m̄ Hieronimum prout iste iudeus

scripsit qñ composuit istud opus. Hoc feci ne aliquid
posset mihi imponer q ego in textu psupserim aliquid
addere vel minuere vel immutare. Et super hoc erit
mihi omnis qui sciunt arabicum testes. Et hoc dico
q iudeus iste nram translationem non sequitur vt vi-
debitur in processu: me autem vt credo sequi oportuit
ips in latino. prout ipse loquit in arabico. idcirco. z ei⁹
modum loquendi possibile est ordinemqz obseruabo
Alias nō interpres ei⁹. sed corruptor libri sui merito
possem dici. vt iudei si viderint istū libzū in vtraqz lin-
gua descriptuz tū cōmemorent p ipm si viderint quod
auctoritates latino ab hoc descripto arabico discorda-
rent. Sed consolatio. v. d. pater mi magister. hic finis
ali⁹ qñtū intēdo. Conseruet vos ordini dñs iesus xps
p multa tēpora. z sua gratia z amore. scriptuz parisiis

Incipit epistola.

Conseruet te deus o frater permanere te
faciat vsqz te de⁹ quo termineſt ista captiui-
tas nra z ogreget ista dispersio nra z ppi
qñt spes nra z signet de⁹ bñplacitū sup vitā
nraz. Amē. Noui z expert⁹ suz q plenitudo scie vacat
nre tps est in te. z tu es spes nra certificatiois in du-
bijs legis z pphetaz cū tuis expositionib⁹ gratiosis
Unde ego particeps doctrine tue tibi expono est⁹ cor-
dis mei sup illis q legis sunt z prophetaz sup quib⁹
anxior cū timore. Quapropter recurro ad abundātez
sciētiar tuar: z mitto tibi libellū istuz: pparans per te
deo volēte i veritate confirmari z in dubijs declarari.
esidero domine mi certificari p te ex testimonijs
legis z prophetaz z aliar scripturarum: quas nos
iudei summus generaliter pcussi a deo i captiuitate ista

in q̄ sum⁹ q̄ pōt vocari ppetua ira dei nō hñs finem
Nam modo sunt mille anni c̄pleti q̄ p̄ titum fuim⁹
captiuati. Nos scimus q̄ patres nři adorauerūt idola
occiderūt pphetas ⁊ legē dei abiecerūt. ⁊ p̄ omnes iſ
tas trāſgreſſiones de⁹ nō p̄cuſſit eos captiuitate niſi ſe
ptuaginta annos in babilonia: ⁊ poſt tēpus p̄fatū pla
catus eſt eis ⁊ reduxit eos in terrā ſctāz ⁊ ſecūdū ſcri
pturas ira dei tunc fuit validiſſima ſup omnes alias
iras q̄s ante illa tēpora ſcriptura cōmemorat. Et tamē
vt dictum eſt pena tantorum peccatorum non fuit. niſi
lxx. annis. Et nunc domine mi ira dei que in p̄ſenti pu
nit nos non habet terminum nec finis eius nobis pro
mittitur in prophetis. Si volumus dicere quod iſta
preſſura in qua ſumus eſt adhuc illa ira propter quam
fuit captiuitas. lxx. annoz. q̄ atē n̄ fuit plene ſatiſfactū
d̄ p̄dictis peccatis p̄ illos p̄ſ n̄ros nos facim⁹ deū
mēdacē. q̄ abſit. qm̄ ipſe de⁹ ver⁹ glorioſ⁹ illi captiui
tati ipſi poſuit p̄fatū terminū p̄ pphetas. ſ. lxx. annoz. vñ
non eſt reſponſio ſed euasio. ⁊ vna excuſatio eſſet coraz
intelligētib⁹ cōphēdēda. Et ſi dixerim⁹ q̄ de⁹ i il
la tranſmigratōe miſert⁹ ē vni p̄ti generis nři ⁊ nō alte
ri. ⁊ illoz quoz eſt miſert⁹ trāſduxit ad rehedificandū
tēplū. vñ dicit ppheta neemias. ⁊ nos ſum⁹ d̄ illis quo
rū nō ē miſtus de⁹. Dicēt nobis xp̄iāi. q̄ de⁹ miſtus
ē illis q̄ adorauerūt idola. ⁊ occiderūt pphetas. ⁊ tamē
nos p̄uit. q̄ nō peccauim⁹ i p̄dictis. et illoz fuit in dicto
termio. lxx. annoz et n̄ra punitio nō hēt terminū i nos
nec eāz certā. et tñ ē longa et ſine termio in q̄ p̄ea ſum⁹
iā mille āni nec in lege nec in pph̄is hui⁹ pene terminū
poſſum⁹ inuenir. Qñ dñe mi cū de⁹ puniret p̄ſes n̄ros
pp̄ idolatriā. et pp̄ iſterfectōz pphetaz. p̄ea et p̄cñ ſūt

note in scripturis cum deus nō puniat bis in id ipsum
pro peccatis illis p̄teritis. fuit postea captiuitas. s. lxx.
annoy. Et cū de⁹ nō puniat vniuersaliter nisi ppter p̄c̄m
vniuersaliter oportet q̄ post illā captiuitatē nos inci-
derim⁹ in maiori peccato quātū fuit idolatria parētū
nr̄oy z quātū fuit interfectio pphetay ex quo deus
pro illis peccatis predictis: puniuit tm̄ patres nostros
annis. lxx. z nos punit sūt mille anni. z posuit z disp̄sit
nos per quattuor partes mundi. Quicquid tm̄ contin-
gat dei sumus in omni euentu. quia nulla est excusatio
predicta. Supposito ergo dñe mi q̄ sumus nos in pec-
cato aliquo maximo. rogo nunc quod certifies me si
postq̄z deus disperfit nos de ierusalem z in captiuita-
tem istam longissimā seu ppetuam. misit nos deus pro
pter illud peccatum si auctoritate nr̄a aut p̄p̄zia volū-
tate siue speciali mandato dei nos in captiuitate ista ce-
pimus obseruare circuncisionem seu sabbatuz z alias
obseruantias quas tenemus secundum legem moisi.
nam nos cognoscimus quod a tempore quo titus de-
struxit ciuitatē sc̄tām z templū combussit z bibliothē-
as etiā nos i ista captiuitate despexit qz ex tunc inter
nos cessauit iuge sacrificium oblationes z holocausta.
z deus non promisit nobis per prophetam aliquē ne
qz per reuelationem aliquam certam quod deberem⁹
redire aliqñ in ierusalem i statu p̄stino. nec mandauit
nobis postea quod obseruarem⁹ obseruantias predic-
tas. videt̄ ergo sequi q̄ nos non a deo. sed ab illis q̄
erant i ira dei. obseruantias p̄dictas accepim⁹ z tene-
m⁹. z dicet̄ nobis aduersarij nr̄i. sicut vos obseruatis
circūcisionē z sabbatū z legitis i sinagogis v̄ris libros
moisi z pphetay sine mādato dī. q̄r nō assumitis vobis

similiter sacrificia ⁊ non facitis sacerdotes ⁊ regem ⁊
principes vñctiones sanctas. ⁊ incensuz. ⁊ q̄r nō edifi-
catis vobis altaria ⁊ cerimonias ⁊ omia alia q̄ in lege
sunt p̄tenta sicut sabbatus ⁊ circuncisionē: ⁊ sicut plura
alia q̄ obseruatis s̄m traditōes n̄ras sine mādato dei
p̄pria voluntate. ⁊ in vtrāq; parte in troieritis in offen-
saz. Et si hec p̄dicta facitis cōtra volūtatez dei. vel dici-
tis q̄ volūtas dei est ⁊ bñplacens q̄ hec obseruatis q̄
tñ ostendere non potestis quare nō obseruatis alia su-
p̄radicta. quoz multa facere potestis. ⁊ iam si reges ⁊
ipsi sub quibus estis permitterēt sed nō pmittunt: ⁊ tñ
pmittunt vobis circūcisiōz ⁊ libros moisi ⁊ sinagogas
⁊ alia q̄ tenetis. ⁊ adhuc dñe mi nō est nobis respōsio
sufficiens vt videt. Sumus tñ dei. i omi statu quid no-
bis contingat ex euentu.

Memim⁹ dñe mi deū loq̄ntē p os. zacharie pphete ⁊
dicentem. viij. c. p̄rio vbi loquit de illa captiuitate
breui in terptando hāc auctoritatē s̄m q̄ scribit in ara-
bico sic sonat in latino. "Hec dicit dñs sacerdotib⁹ et
populo terre. qñ ieiunastis ⁊ plorastis in q̄nto ⁊ septio
toto tēpore. lxx. ānoz. intellexistis q̄ mihi ieiunaretis
ac ad me plangeretis nunqd tale ieiuniū noui a vobis.
N̄ra aut̄ trās latio aliter hēt. sed ego scriber ppono. si-
cut iacēt auctoritates i arabico. q̄s iste inducit. nō sicut
sūt in n̄ra biblia. Innuīt dñs de⁹ dñe mi in verbis p̄dic-
tis. q̄ dū nos iudei fuim⁹ i p̄dicta captiuitate. lxx. āno-
rū q̄ firmissime habuim⁹ ieiuniū a lege sicut alias obse-
uantias. Et similiter fuim⁹ sine circūcisiōe ⁊ sine sabbato
⁊ sine dubio omia hec nō valēt. dū ira dei ē sup po-
pulū. Illa vero p̄ria ira fuit breuis ⁊ hñt terminū. sed
hec in q̄ sum⁹ ē lōga nūc. ⁊ nō inueniatur termin⁹ in p̄ro

phetis. Et timeo dñe mi q̄ sicut de⁹ misit in captiuita-
te illa p̄s n̄ros sine lege ⁊ sine obseruatijs legis eius
nec acceptauit ieiunia nec obseruatijs legis eorū quo-
usq̄ fuit p̄pletū t̄pus pene eorū. s. lxx. añorū. sic i ista ca-
ptiuitate vltia nō acceptat opa q̄ facim⁹ ⁊ obseruatijs
legis. q̄z oīstat q̄ sum⁹ in maiori p̄cō nunc q̄z p̄s n̄ri
q̄n aliqui fuerūt in babilonia. Unde nos sum⁹ in maio-
ri ira q̄z illi ⁊ p̄ oīsequēs opa n̄ra sunt ei min⁹ placida ⁊
sumus ei magis odiosi. Et p̄z q̄ illi pp̄ mortē p̄phāz
⁊ q̄z idola coluerūt fuerūt t̄m. lxx. annis in captiuitate:
⁊ nos pp̄ p̄c̄m magnū ⁊ maximū sumus captiui iā mil-
le añi. ⁊ hec captiuitas. d. mi ē illa quaz dñs p̄ os dani-
elis vocat desolatōz cū dicit. ix. c. vsq̄ quo ad finez ⁊
oīsumatōz pseuerabit desolatio. p̄ma captiuitas voca-
ta fuit transmigratio. q̄z p̄ modicū t̄pus fuerūt reduc-
ti euz honore ad edificatōz hierusalē. S̄z hec vocatur
desolatio p̄petua in q̄ p̄ certo deus nō miserebit n̄ri:
s̄z nec miserabat̄ p̄rūz n̄rorū duz erant in babilonia: ex-
cepto q̄z oīsolabat̄ eos p̄ p̄phetas: q̄ p̄mittebāt eis li-
beratōz. ⁊ erāt oēs simul. Nobis autē nihil promittit
⁊ insuper dispersit nos per vniuersa regna mundi. attā
men quicquid oītingit dei sumus ⁊c.

+++
Dñe mi valde mirabile ē mihi de nobis q̄ quotidie
sp̄amus liberatōz de captiuitate ista ⁊ nullus pro-
pheta loq̄t de n̄ra reditōe in hierusalē vel nos ergo su-
mus ceci: vel deceptores simpliciū. Naz oīstat q̄ post
disp̄siōz n̄raz q̄ scā ē p̄ titū nō apparuit nobis p̄phā q̄
nobis p̄mitteret reditōz. nec ē p̄ captiuitatē q̄ nō h̄z
finē nisi in fine mūdi: nec liberatōz ab ea nisi in fine se-
culi. q̄re daniel vocat illaz desolatōz sine fine. c. ix. vñ ti-
meo. d. mi q̄ cū tāta captiuitas nō possit emanār supra

totā gēte nrāz adeo nisi p̄ maxius p̄cā in deū: mai⁹ q̄z
iterfecisse pphās z adorasse idola pp̄ q̄ p̄cā fuerūt p̄f
nrī puniri. qz sicut de⁹ nō misereēt nrī in vita cū i eodē
p̄cō pseueramus. nec ēt miserebit mortuis ex nobis.

Dñe mi vř q̄ decipiam⁹ alios z nos ip̄os q̄ in libris
legis z pphāz inuenim⁹ deuz promittēte gēti nrē
z agregatōe z disp̄siōe multipliciter s̄z bñ aduertenti
oēs pmissiōes huiusmōi vel fuerunt oplete añ captiui
tatē. lxx. ānoy. z i ipsis. lxx. ānis vel pmissiōes fuerunt
pp̄ p̄cā illoz q̄b⁹ pmissē fuerūt totalr̄ ipeditē. sicut p̄
pono corā te. d. mī. exēplū. exēpli grā ista pauca. Dicit
i ezechi. ij. c. si feceritis iustitias meas. z mandata mea
seruaueritis agregabo vos z q̄ttuor pribo mūdi z la
uabo vos z adducā vos p̄ mar. z reducā vos i domuz
scāz meā. Ecce qđ dñs p̄mittit nobis p̄ ezechi. in p̄di
ctis verbis z alijs locis libri eiusdē pphē p̄misit tā o
pletū ē pluries añ illā captiuitatē. lxx. ānoy. z oēs pro
missiōes dñicales maiores z minores q̄ in diuersis lo
cis libroz sacroz cōtinēt oplete sunt añqz caderem⁹ in
istā vltimā captiuitatē q̄ nō hz finē. Itē sum⁹ in millesi
mo āno. nec in aliquo pphāz inuenim⁹ ei⁹ terminū. nul
la tñ dei pmissio vbi agīt de liberatōe z agregatōe in
telligit⁹ z ista captiuitate ppetua. s̄z z illis tribulatōib⁹
z psecutōib⁹ z disp̄siōib⁹ q̄ fuerūt añ illos decōs ānos
lxx. postea nulla agregatio z disp̄siōe pmissa nobis ē.
Et opz q̄ commiserim⁹ p̄ illos. lxx. ānos taz magnū p̄cā
pp̄ qđ deus punit nos sine termino in quo p̄cō sumus
z manemus omnes. vel deus suam misericordiaz non
contineret in ira tam longa. Nam videmus scripturaz
q̄ omnia peccata que commiserunt patres nostri an
te septuaginta annos elapsos predictē captiuitates pu

nita fuerunt de multis exēpla hec pauca induco. **De-**
cauerūt p̄res n̄ri q̄n exierūt de egipto ⁊ p̄missio eis fa-
cta locū nō hūit. s̄z in peccatis suis in deserto mortui
sūt. **De**ccauit ip̄e moyses ad aq̄s tradictōis. ⁊ terrā p̄-
missionis nō intrauit. **De**ccauit ip̄e aaron ⁊ portauit pe-
nā. **De**ccauit heli sacerdos et fractis cervicib⁹ expirauit
et posteritas ei⁹ sacerdotio priuatus ē. cui tñ de⁹ p̄mi-
serat sacerdotiū eternū. S̄z huiusmōi p̄missa intelligū-
tur nisi p̄ p̄c̄m demerant accipe. vt patet in regno da-
uid ⁊ carnalib⁹ posteris eius. Sicut ēt verus deus et
gloriosus p̄misit abrae terrā illā in eternū possidendam
s̄z frequēter pdiderūt eā pp̄ p̄c̄a sua p̄res n̄ri. et frequē-
ter eā restituit dñs illis vsqz ad illā vltimā vicē quam
pdidimus eā. iā sūt mille āni. et nō est spes recuperan-
di. qz manemus oēs in eodē p̄c̄o. pp̄ qd̄ terrā n̄raz p̄-
didimus. Et dñe mi multū mirabile est vt oēs corde
mus q̄ oportet q̄ post captiuitatē. lxx. ānoꝝ in babilo-
nia peccaui⁹ contra dominū peccato maximo et nul-
lus ē q̄ dicat qd̄ peccatū est istud maximū. Et si aliq̄s
nostrū est qui aliquāliter cognoscat cām et peccatū p̄-
pter qd̄ incurrimus tāta mala. nullus tñ aperit proxi-
mo suo. nec ip̄emet qui cognoscit in suā ouertit vtilitatē. s̄z
nos iacemus p̄strati et videmus manifeste q̄ in p̄dic-
ta captiuitate. lxx. ānoꝝ erat deus cū p̄rib⁹ n̄ris in pro-
pheta Jeremie et in alijs p̄phetis et dedit eis duces
salatiel et principes et sacerdotes cū q̄bus exiuerūt d̄
babilonia pacta p̄nia et placato deo edificauerūt hieru-
salem ⁊ templū et alias ciuitates. et effudit deus super
illos misericordias suas copiose. igr̄ dñe mi ingratū et nō
cessabo q̄rer qd̄ p̄c̄m ē istd̄ quo sum⁹ in captiuitate mil-
le ānis. nō hēm⁹ regē nec p̄ph̄az nec sacerdotē nec alta-

ria nec incēſū nec vnetōz. nec purificatōz. imo ſci ſum⁹
abhōiabiles toti mūdo ſicut dī dēptibiles ⁊ in corde
nrō ſolū regnat ſupbia ⁊ nos ipōs pferim⁹ toti mūdo.
Et qd ſup hoc ſentio pandā tibi dñe mi. nichilominus
qecquid euenit nobis dñi ſumus. ⁊c.

Nūc igit dñe mi pauco q̄ iſtud pcm̄ ppter q̄ ſumus
in hac deſolatōe ſit illud pcm̄ ſup q̄ locutus eſt p
pphetā amos. c. ij. Sup iſrael trib⁹ ſclerib⁹ ouertā
vel trāſſeraz. Nota q̄ vbi eſt ouertā ibi hētur hic trāſ
ſeraz. et eſt ad ppoſitū ei⁹ magis. Et ſup quartūz nō
trāſſeraz eos. qz vendiderūt iuſtū p argento. Et nos
domine p̄m doctrinaz noſtram dicimus q̄ iuſtus fuit
ioſeph filius iacob q̄ fuit venditus. Et ſic ego tenerez
niſi q̄ ſermo diuinus poſuit illud pcm̄ venditōis quar
tum in numero peccatorū ſiue ſcelez iſrael. ipſi etiā xpī
ani quib⁹ p ſtudiūz ſanctorū libzoz videt eſſe traditūz
a deo reſpondēt doctrine nrē et dicūt q̄ p̄mūz in q̄t
tuoz ſcleribus iſrael fuit vendito. ioſeph a fratribus
ſuis. Et iaz p̄m pcm̄ vel ſcel⁹ assignāt adoratiōz vituli
in oreb. Et ē tertiū ſcelus ocaſiōez pphetaz ppter q̄
tertūz fuit iſrael captiu⁹. lxx. annis in babilonia. Et dī
cūt q̄ q̄rtū ſcel⁹ fuit veditō xpī ieſu q̄ ad lraz fuit vedit⁹
p̄ trāſnigratōz p̄dictā. lxx. ānoz. Et ſi nos dñe vo
lumus tenere p̄ſatam doctrinam nrām et rñdere xpī
anis opz q̄ assignem⁹ in iſrael ante venditiōē ioſeph
tria ſclera reſceſſiſſe vt ipſa venditō ioſeph ſit quartūz
ſcelus in iſrael. ſed hoc nō poſſumus ſubſtinere qz teſti
monium libri geneſis eſt contra nos. qui venditiōem
ioſeph ponit p̄mū ſcelus filioz iſrael. Et propheta
amos ponit exp̄ſſe quartū ſcelus venditiōis iuſti ieſu
propter quod ſumus in captiuitate de qua loquit⁹ de⁹

cū mināť qđ nō reducet nos vltra in terrā pmissiōis cū
dicit. Et sup̄ q̄rtū scelus nō trāsferā eos. qđ vēdiderūt
iustū p argento. Et manifeste apparet mihi qđ nos sub
istō q̄rto peccato venditōis iusti sumus puniti iam sūt
mille anni. in quib⁹ nihil pficim⁹ inter gentes. nec spes
proficiendi amplius quicqd̄ euenit dei sumus

Expauesco dñe mi qđ ille iesus quē colūt xp̄iani sit il
le iustus vendit⁹ p argento p̄m amos ppheta. Et
timeo qđ sūt de ipso. hec occurrūt de testimonijs pphē
taz z illi in eadē doctrina valde apparēte applicāt xp̄i
ani. isaías ppheta dicit. c. i. ve genti peccatrici prauī fi
lijs sceleratis. qm̄ ipi elongauerūt se a deo z blasphe
mauerūt sanctū ei⁹. z inclinati sūt retrozsz. Itē idē p
pheta dicit. c. liij. q̄si ouis ad occisionē ductus est z nō
aperuit os suū. Itē vir hñs dolorē suū. z sciēs infirmi
tatē. Itē fuit despect⁹: z ppter hoc nō reputauim⁹ euz
Itē oblat⁹ ē qđ ipse voluit. Itē d̄ angustia z iudicio de
posit⁹ ē generatiōez ei⁹ qđ enarrabit. Itē ppter culpā
populi mei transfixi eū z dabit iniuriatores p sepultu
ra. z diuites p morte sua. Et timeo dñe mi qđ iniuria
tores fuerūt p̄s n̄ri. z diuites pilatus z herodes. z
annas z caiphas sicut dicit dauid. Cōsurrexerūt omnes
reges z p̄cipes aduersus dñz z aduersus xp̄z ei⁹. Re
ges. s. p̄dicti maiores. s. p̄s n̄ri. Et timeo dñe qđ iste
iesus sit ille cōmutat⁹ z vēdit⁹ p argēto d̄ quo loquitur
zacharias z amos z alij pphete. d̄ quo dicit et isaías.
liij. c. d̄pōet omnes iniquitates z orabit p ifidelib⁹. Et
timeo dñe mi qđ iste iesus sit ille d̄ quo dicit dauid i psal
mo lxxiij. Dilectati sūt i aiaz iusti. z sanguinē inocētis d̄s
truxerūt. z pp hoc destruet illos dñs de⁹ z dispdet il
los. Et iā dñe mi timeo qđ ille sit iste iust⁹ d̄ quo loq̄t
ieremias ppheta. c. ix. Homo ē z qđ itelliget eū. Itē ie

re. iij. dicit Sps vult⁹ nr̃i xps de⁹ capt⁹ est pro pcis
nr̃is cui dixim⁹ i ymbra tua viuem⁹ iter gētes. **T**imeo
ē dñe. q̃ iste sit ille iust⁹ d̃ quo dñs nr̃ dixit p os za-
charie pphete. c. xij. dicet in illa die q̃ sūt iste plage i
palmis tuis. z rīdebit his. plagat⁹ fui in domo dom⁹
mee inter illos q̃ dilēxerūt me. z leuabit ensē castz pas-
tor me⁹ ostra me. idē. c. xij. aspiciūt ad me in die illa z il-
luz q̃z trāssixerūt. Et plāgēt sup illū q̃si plāctuz vnigei-
ti. **T**imeo ē dñe q̃ iste sit ille iust⁹ d̃ quo dicit abacuch. c.
iij. Cornua in māib⁹ ei⁹ ibi abscondita est fortitudo ei⁹
et euz ppheta ocordat euāgeliz xpianoz vbi narrat
mors iesu xpi ostēdit et dicit Lū at puenissent ad iesuz
inuenerūt eū mortuū: et extendit vn⁹ ex eis lācea et trās-
fixit eū. pauco dñe mi q̃ iste sit ille d̃ quo dicit abacuch p
pheta. c. iij. Egressus es dñe saluar populū tuū cū xpo
tuo. **E**xpauesco sup his et timeo. d. q̃ fuerit iste ille ius-
t⁹ interfect⁹ sine pcō d̃ quo loq̃t isa. prophā q̃ iste sit il-
le iust⁹ vedit⁹ p argēto. pp qd̃. d. dñs me⁹ p amos pro.
q̃ i testiōniū q̃rti sceleris n̄ trāsserat nos ad trā pmissi.

Ampli⁹ ēt yr. d. mi dānie. proph. s̃mā q̃ scribit. ix. c. 3
pleta ēē vbi dicit postq̃z cōsumate sūt. lxx. ebdomade oc-
cidet xps et tūc veiet popul⁹ cū p̃ncipe vēturo et de-
struet ciuitatez et domū et otaibūt eā et auferet sacri-
ficiū et erit cōsuata destructio desolatōis ppetue. **E**t nō
ē dubiū. d. mi q̃ destructio d̃solatōis ppetue ē captiui-
tas ista in q̃ nos sum⁹ iā sūt mille āni et appet q̃ dicit
iesus p proph. q̃ erit ppetua p occisionē xpi. **E**t si volu-
erim⁹ dicer⁹ q̃ añ mortē iesu fuim⁹ in desolatōe ista n̄
debūt nobis xpiani q̃ añ illā mortē n̄ fuit desolatio n̄
si. lxx. ānis et p⁹ hoc fuim⁹ r̃ducti in terrā pmissiōis et
fuimus apud deū in grā et honor. **V**erte. d. mi non vi-
deo euasioneim contra prophetā istuz qz de scō pbat
nobis q̃ p⁹ q̃z a reedificatōe tēpli fuerūt cōplete. lxxij.

foris an
ad gloriā
iam nō

ebdomade q̄ sūt anni. ccccxxiiij. tūc fuit iesus occisus
a patrib⁹ n̄ris. z postea vēit dux. s. ritus z populus ro
man⁹ z fecerunt nobis s̄m pphetaz istū. hodie sūt mil
le anni. z nihilomin⁹ dei z in ipso sp̄am⁹. Et si dicam⁹
q̄ x̄ps nūcū venit. s̄ cito venturus ē z hēbimus terrā
p̄missionis z reedificabim⁹ ciuitatem. z habebimus
gratiaz dei z honorez in terra n̄ra. z ista desolatio non
est perpetua. respondebūt x̄piāi ad hoc q̄ adhuc ergo
nobis remāet occisio x̄pi z euent⁹ tibi z populi romāi
z desolatio peior q̄z ista in q̄ sumus iaz. mille āni. **Deu**
dne mi. nō est excusatio nec euasio p̄sona. sed quicquid
contingat dei sumus omni casu. z in eo speramus. zc.

Quintus

Timeo dne mi qđ x̄ps iam venit z cōpleuit primum
aduētū suū q̄a in scripturis n̄ris inuenim⁹ duplicē
ei⁹ aduētū. primus aduent⁹ x̄pi describitur a pphetis
a paup̄tate z humilitate. Secūd⁹ in gloria z maiestate
De vtroq̄z aduentu pponaz illa q̄ mihi occurrūt. **De**
primo aduentu dicit de⁹ p os zacharie pphete. c. ix.
Letare filia sion ecce p̄ceptor tuus venit paup̄ eḡtans
asinā Et i isto aduētū d̄scribit eū isaías despectū dani
el occisū. zacharias z amos v̄ditū. Et cū fuerint c̄ple
ta om̄ia q̄ in isto libello d̄scripsi. z d̄scribā. z nō r̄puta
uim⁹ eū. et nō cognouim⁹ eū. sicut dicit isaías ppheta
sed despexim⁹ eū z p̄ualuim⁹ ōra eū. sed gloria ei⁹ z
maiestas eius erit manifesta. **In** s̄o aduētū q̄n ignis z
flāma p̄cedēt eū. z exardescet z in flāmabit in circuitu
inimicos ei⁹. sicut dicit de⁹ p oza pphetaz zacharie da
uid. z isaie. Et cōsidera dne mi. qđ x̄ps n̄ iudicabit aliter
qm̄ q̄ agit ad mortē qz nos interfecim⁹ omnes pphetas
q̄ annūtiauerūt nobis d̄ illo put testificat ōra nos p os
belie pphete. in. iiii. libro regū. sic interfecim⁹ istū iustū
p̄ q̄z sumus in ira dei sine fine.

Dñe mi deus aperte scribit duos aduentus xpi p
os isaie prophete. c. 2. cum dicit. Consurge cōsurge
brachium dñi bis dicens consurge propter duplicem
eius aduentuz. z sigilatim z clare describit primū xpi
aduentum quantum ad passionem z deiectionem. c. 1. z.
c. liiij. per totū z specialiter euz dicit vidimus euz z nō
erat ei spēs neqz decor. primū etiā eius aduentuz de-
scribit isaias. c. ix. cū dicit. Parvulus natus est nobis
z statim subiūgit secūdū eius aduentū euz dicit. Et vo-
cabitur fortissimus gigas ponendo se super se thronū
dauid sedebit z cōfirmet amodo z vsqz in sempiternū
zach. autem ppheta describit ipm pauperem z seden-
tem super asinuz. c. ix. Et quid aliud ē hoc nisi quod p
pheta iste describit primū aduentū cū potentia z ma-
iestate. Sic etiā d̄scribit eū daniel. c. iij. vbi dicit. Con-
siderabā z ecce i nubibus celi similitudinē filij hominis
venientem: z appropinquabat ad antiquū dierū z sede-
bat corā ip̄o. z datū est ei regnuz honor z potestas z
omnes gentes z lingue honorabūt eū. Potestas eius
eterna potestas non deficiens z regnum eius manebit
in eternum. Et dñe mi manifestuz est q̄ in 1° aduentu
sedebit christus ante antiquum dierum qui est deus
adiudicandum. sicut in primo aduentu ante patres
nostros iudeos vt iudicaretur. Et istos duos aduen-
tus messie. i. xpi. innuit dauid i psalmo cū dicit quoniā
venit. quoniam venit iudicare terram. De 1° eius ad-
uentu. loquitur zacharias. c. xiiij. cum dicit. imp̄iment
vestigia pedum eius super montes oliuaruz zc. Et nos
domine mi si dicimus quod deus in essentia z natura
sua nō habeat pedes nec carnem nec ista que corporis
sunt. sed pedes conueit habere naturā corporee creatur

Em

p.

z

Dim̄ androgita
pantis h̄r

Dicit etiam dauid propheta q̄ etiam allegatus est su-
pra. loquens de f̄o eius aduentu. ignis in cōspectu ei⁹
exardescet: ⁊ in circuitu eius tempestas valida. Sed
nos non dicimus quod deus sit circūscriptus quod
aliquid possit ēē in circuitu ei⁹ i quātū de⁹. sed auctorita-
tes iste ⁊ similes habēt veritatē ad līz i illo iusto quē
pphete describūt. nūc loq̄ntes de ei⁹ humilitate. nūc
de illi⁹ maiestate. Et d̄ hoc loq̄tur malachias. c. iij. Ec-
ce dñs veniet: ⁊ quis poterit stare ante aduentum ei⁹?
Ipse enim quasi ignis conflans ⁊ sedebit liquefaciet
aurum ⁊ argentum. Ecce quod iustus ille qui fuit iu-
dicatus qualiter veniet in secundo aduentu. Et attende
domine mi qualiter describit eum propheta in eodem
c. iij. qui dicit. Tunc ego veniam ⁊ intrabo in iudicia
eius ad eos. ⁊ ero testis velozum super adulterijs ⁊
malis ⁊ periurijs ⁊ super illos qui defraudant merce-
dem mercenarij ⁊ humiliant viduas ⁊ pupillos: ⁊ op-
primunt pupillos ⁊ pauperes. Et idem domine mi de-
scribit ezechi. propheta. c. xxiiij. vbi loquitur de pasto-
ribus ⁊ ouibus dicens. Ego seperabo ab eis. s. iustis
transgressores ⁊ incredulos. Hoc non habet transla-
tō nostra sed in arabico dicit sic. O domine mi. Ecce
quod in secundo aduentu seperabit in credulos de me-
dio iustorum. sicut etiam dicunt malachias ⁊ ezechiel
clare. ⁊ in primo aduentu nemo cognouit eum. Et quia
non exiuerat limites humane nature. sicut dicit deus
per os isaie prophete. c. liii. Et cum iniquis deputatus
propter q̄ non reputauimus eum. Et ieremias dicit
c. xix. Ipse est homo ⁊ quis scit eum? Et timeo do-
mine mi quod patres nostri in primo aduentu messie
desecerūt ⁊ errauerunt. Et propter hoc sumus i ista

captiuitate q̄ non hēt finem. Et tñ quicquid cotingat
dei sumus ⁊ in ipso speramus.

Nam dñe mi timeo ne iste iustus qui iudicaturus est
tantū potētia i aduētū suo secūdo q̄ fuerit saluator
in aduētū suo primo omnium qui crediderint in eum.
Qm̄ dauid ppheta dicit de illo. Notus fecit dominus
salutar suū: in aspectu gētiū reuelauit iustitiā suā. Et ad
huc dicit isaias. c. xij. hauriant aq̄s i gaudio de piscina
saluatoris. Quod dictus f̄m cum viderē intelligere
⁊ baptismo. Nam in primo eius aduētū saluabit per
aq̄s ⁊ f̄o iudicabit p ignē. ⁊ de isto saluatore domine
mi dicit iob. c. xix. Scio quod saluator meus viuit. ⁊
i nouissimo die ⁊ terra surrecturus suz. Et i carne mea
videbunt oculi deum saluatorem meū. Attende dñe
mi: q̄ vocat istum saluatorem deum. Constat ergo q̄
oculi carnis non videbunt dei essentiam. Habemus au
tez f̄m scripturas q̄ saluator est iste iustus de quo est
sermo qui solus potest dici vere iustus. qm̄ nullus pec
catum fecit. secundum quod de illo testificatur deus p
os isa. prophete. ⁊ nec de moise nec. de aliquo prophe
tarum dī quod sit saluator iustus ⁊ sine peccato quia
moises peccauit. ⁊ omnes alij prophete peccauerunt si
cut scitis dñe mi. ⁊ idcirco nullus eoz saluator iustus
dicitur in scriptura sed illud nomē illi soli seruatur. ⁊ si
ne dubio non saluat nisi qui credunt primum aduentū
suū. ⁊ illi qui non credunt in eum non hnt cām aliquā
quod saluantur ab illo in secundo aduētū eius. sed
digni sunt morte. Quia si digni erant morte illi qui
non credebant moisi ⁊ non obediebant ei qui fuit pec-

cator quanto magis digni sunt igne. qui nō credūt vel
blasphemant istū iustū z dñm qui peccatū nō sciuit vn
quam quicquid euenit dei sumus. zc.

Refersio.

Dñe mi: nos inuenimus in scripturis q̄ xps exalta-
bit de terra ad celū. Et ego timeo q̄ istud sit com-
pletum in isto iusto qui fuit interfectus a parentib⁹ no-
stris. z d̄ ista exaltatōe dicit dauid in psalmo. xxxiij. o
magnates apite portas principat⁹ vestri. z eleuamini
porte eternales z introibit rex glorie z princeps. At-
tēde mi dñe qd rñdēt Angeli d̄ celo q̄ ē iste rex glorie
z princeps. z ip̄e respondebit ip̄is. dñs virtutū fortis i
bello. Et cōstat dñe mi q̄ iustus dñs virtutū nō habuit
preliū nisi i p̄rio aduētū suo. q̄a cū sedebit ad iudicādū
ignis in circuitu ei⁹ exardescet z in flamabit i circuitu
inimicos eius. z cōflabit iustos p̄ ignē quasi argētū z
aurum. Et hoc in vltimo aduentu eius. nullus tūc pre-
liabitur contra ip̄z nec locus ē pugne. Adhuc de istis
iusti exaltatione dicit isai. c. lxiij. Quis est iste qui vēit
de edon. i. terra rubruz vestimentuz eius de bosra. q̄a
venit sicut formosus in stola sua: Et rñdet iustus iste.
Ego qui loquor iustitiaz z propugnator ad saluanduz
Et dicunt ei angeli. O domine quare rubrum vel ves-
timentū tuū sicut calcantis torcular. Respondit dicēs
illis. torcular calcaui solus. z non erat homo mecum. Vi-
de dñe mi qm̄ pprie loquūt isaias. Et timeo q̄ istius
iusti rñsio ad angelos nō tangat nisi nos maxime cum
dicit. Calcaui eos in ira mea donec aspersi sunt sangui-
nem eoz sup indumēta mea sed dies vltionis in corde
meo. z ānus retributiois mee venit. Quid ergo possu-
mus sperar in iusto isto dñe mi. vbi scim⁹ ip̄uz de no-
bis angelis conq̄stum in celo et notificauit eis q̄ ip̄e

calcauerit torcular solus. ⁊ quid aliud ipse calcauit in
ira sua nisi nos. qui post bellum quod habuit nobiscuz
in primo aduentu suo prostrati sumus ab eo ⁊ calcati
iam mille annis. ⁊ adhuc restat in eius vltimo aduentu
dies vltionis ⁊ annus retributionis eius in corde suo.
Utinaz dñe mi quādo interfecimus isaías deleuissē?
ē auctoritatē p̄dictaz de p̄phetia sua q̄ nūq̄z legeret
ab aliquo. Et ē q̄ dauid vocat bellū cū dicit dñs vir
tutū dñs fortis i bello. hoc isaías vocat torcular. heu
dñe mi nos bibimus mustuz illud de quo dicit iacob
patriarcha ⁊ propheta vt habet in libro generationis
creaturaz. c. xlix. de iuda. lauit in sanguine vne stolam
suam. i. factū a nobis in primo aduentu messie. sed quid
erit in aduentu eius vltimo. quando homines stabunt
coram homine iudicante. In circuitu eius erit ignis pa
ratus ad deuoranduz illos contra quos tulerit senten
tiam. Tunc non erit tempus belli. nec iam in torculari
calcabitur. quia extunc non erit locus penitendi nec re
fugij sed iustitie. vt sicut ipse iudicatus fuit sine peccato
quod non inuenimus in eo. sic etiam iudicabit peccato
res. Dicit autem dominus in prophetia salomonis p
uerbioz. xi. Quando iustus recipiet iudiciuz vbi erit
impius ⁊ peccator. attñ q̄qd̄ euenit dei sumus.

¶ Valde timeo domine mi q̄ hec que dicta sunt te
stimonia p̄phetarum de illo iusto. q̄ scz venditus fuit
pro argento vt dicit amos q̄ calcauerit torcular vt di
cit isaías q̄ gessit belluz cum patribus nostris vt di
cit dauid q̄ captus fuerit in peccatis nostris sicut di
cit ieremias. q̄ vulneratus fuit in palmis suis. sicut di
xit ezechiel. sup cui⁹ veste misse sunt sortes dicit dauid
q̄ icēdit incēsus. sicut dicit dauid p̄phā. ⁊ alij. Et hec

poniſſet aſcen-
deretur.

p^o

z

cū nō ueniant deo in eſſentia ſua ſiue natura diuina ſm
quā nō reſurgit nec exaltat. nec ſedet nec aſcendit. zc. q̄
dicta ſunt corporalia. q̄ iā uenerit iuſt⁹ cui⁹ natur⁹ cor
porae. hec p̄dca z ſimilia potuerūt uenire. **S**i aut for
te tibi v̄r dux credeſ mi. d. q̄ hō corporeus aſcēdit in
celū. audi auctoritates z exēpla q̄ mihi occurrūt d̄ſcri
pturis n̄ris ſup hoc. **D**ixit. n. dauid de illo. aſcēdit dñs
in altū z liberauit captiuitatē. dedit dōa hōibz. dixit et
in pſalmo. lxxvij. de aſcēſiōe ei⁹. **J**ubilate deo z gloriſi
cate nom̄ ei⁹. iter facite ei q̄ aſcēdit de p̄tibz occidētis
dñs nomē illi. **A**dhuc et. d. mi dicit dauid d̄ illo i pſa
mo illo quē tu hēs in corde. **J**ubilate deo q̄ aſcēdit ſu
per thronū celi ad oriētē. z de illo dicit amos. c. ix. dñs
ē q̄ edificauit i celo ſedē ſuā. z de ipſo dicit dauid i pſ.
lxxvj. **A**ſcēdit. aſcēdit deus i iubilo: z dñs in voce tube.
de ipſo et dicit aſſer pphā. c. iij. vidi hōiez aſcēdētē de
corde marie z puenit vſqz ad celū. z qz nō hēm⁹ pphē
tā iſtū obmiſi multa ſcribē. q̄ allegat ſup hoc. dicit et
Moïſes in cantico. leuabo ad celum manum meā deu
tro. c. xxxij. **D**e iſto etiam dicit iſaias. c. xxi. **C**onſurge
brachium domine. de iſto etiam dicit anna mater Sa
muelis pphete. c. p̄o. primo reguz. dñs dabit imperiū
regi ſuo. z ſublimabit cornu xpi ſui. **D**avid etiam dicit
Aſcēdit dominus ſuper pēnas ventorum. z hē aucto
ritates occurrunt mihi ad probandum exaltatōem xpi
corporalem vſqz ad celuz. **E**t ſunt plures alie quas tu
domine mi bene ſcis. **N**unc autem exempla aliqua ad
ducam de lege noſtra q̄ videtur multis ex nobis icō
ueniens credere q̄ homo in corpore aſcendit in celum.
Et hoc eſt pp inconsiderationē. **N**am in lege z in pro
phetis inuenimus q̄ verus de⁹ z glorioſus aſſumpſit
a terra: z eleuauit plures ſanctos viros patres n̄ros.

Et si de istis non dubitamus q̄ ppter eoz sanctitatez
z testimoniū scripture. quare dubitamus de ascensiōe
istius iusti in corpore z ania. cui scriptura p̄hibet ma-
ius testimoniū sanctitatis q̄ illis. z q̄ durius bellū ēz
p̄phetas sustinuit z plures tentationes mūdi q̄z alijs
de p̄dictis. Et p̄pterea dñe mi sine exempli positione
scis q̄ metusalē z enoch. z helias iusti p̄phete fuerūt
assumpti a deo de mūdo isto in corporib⁹ suis. De mo-
ise non est dubiū q̄ sit in celo in corpore z anima. nam
dicitur deutro. c. xxxiiij. dixit dñs ad moisez. ascēde in
mōte z morare ibi. Et ascendit montē z mortuus ē ibi
z nesciuit hō sepulcrū eius vsqz in hodiernū diem. Et
quid significat q̄ sepulcrū eius ignotum est in terra cū
ipse fuerit p̄pheta maior z sanctior alijs. nisi q̄ deus
suscitauit illū z assumpsit in corpore z anima. sicut z ali-
os p̄dictos assumpsit. z eleuauit ad locū vbi sunt. Nec
nos debemus mirari sup hoc. s. q̄ aer iste leuis z sub-
tilis possit portare corpora grossa z p̄derosa. qz scim⁹
q̄ aqua q̄ est in raritate similis aeri q̄ placuit omnipo-
tēti portauit corpora filioz israel in eoz exitu de egip-
to. z q̄ fuit acceptū sacrificiū ignis descendit de celo z
portauit corpora pecoz z bouū q̄ offerebant deo. mo-
ises autē z helias p̄pheta autē de istius iusti eleuatione
z alijs p̄phete. vñ nō oportet q̄ sumus credētes circa e-
leuatōez dictoz scōz z sumus increduli circa eleuatio-
nē istius iusti z dñi in celū de quo sunt tāta testimōia i
scripturis sicut dcm̄ ē z plura q̄ iduci p̄nt qz satis app-
et q̄ de⁹ assumpsit p̄dcōs viros d̄ qb⁹ null⁹ dubitat vt
ad fidē dispōeret corda hoīuz z d̄ assumptōe sui iusti.
etiam non dubitarent. hec autē ē z alia cā q̄re d̄ ip̄o du-
bitāt nr̄i z dubitauerunt et p̄res nr̄i. qz aduentus eius

b ij

10
p̄ncip
obichom

primus fuit et modus insolitus sicut dicit isaias. Homo est. et quis cognoscet illum. Qui propheta etiam dixit. virgo concipiet et pariet filium. ubi aduertendum est quod tacet de patre. Et propter hec secundum quod alibi dicit. c. l. non reputauimus eum et c. xxxi. dixit. Signum nouum creauit deus super terram mulier circumdabit virum. et c. Dicit etiam micheas. c. v. propter hoc dabit deus usque ad tempus in quo parturiens pariet. Et est notandum quod propheta non facit mentionem de marito illius parturientis cum vidit natiuitatem illius iusti qui solus natus est preter solitum modum cursuque carnalem qui est ex matre virgine. sicut de illa predixit deus per os isaie. c. ix. cum dixit. Audite domine dauid deus dabit vobis signum. virgo concipiet et pariet filium. omnes autem alij sancti qui dum sunt nati sunt de femina et viro carnaliter concepte in peccato et omnes fuerunt peccatores et ipse moyses sanctior alijs hominibus prophetis peccauit et confitetur per os suum se peccasse. De iusto autem isto dicit deus per isaiam. c. liij. qui nunquam peccauit nec inuentum est mendacium in ore eius. De alijs autem sanctis dicit Deus per os Job. c. xxv. in omnibus sanctis suis non est inuentus sine prauitate. Et ieremias dicit. c. xviij. corda hominum praua.

Timeo domine mihi quod sit completum in nobis quod dixit dominus per isaiam prophetam. Cecidit cecidit cecitas super israel quousque intrauit gentium plenitudo. Et ite. c. vj. audientes audientes audient et non intelligent. et videntes videbunt et non cognoscent quia illius gentis

sunt igrossata et eodem. c. adhuc excecata corporali huius et obscura aures eius ne forte adiscant et conuertantur ad me et sanentur eos. et dixit isaia usque quo domine. et

Job

Jer.

dixit deus. Quousqz ciuitates sunt deserte. ⁊ maneat
domus sine habitatore. Dicit etiam daniel. c. xij. Lau
de sermones ⁊ inuolue prophetias. Et Jere. c. vi. pec
catū iude est scriptum stillo ferreo in lapide adamanti
no: ⁊ extensuz super altitudinez cordis eozuz. Et Isa
ias. c. i. Cognouit bos possessore suuz ⁊ asinus presepe
domini sui. israel autez non cognouit me. ⁊ Jere. c. ix.
miluus ⁊ hirundo ⁊ ciconia sciunt tēpus aduentus sui
populus autē meus non cognouit. ⁊ hec oia dicta sunt
de nobis dñe mi. quia nō cognouimus aduentū istū do
mini. Et de nobis dicit deus per Isaias. c. xliij. Elō
gate foras gentē cecū habentē oculos ⁊ habentēz sur
das aures. Ecce omnes gentes congregate sunt. ⁊ qd
voluit dicere propheta per hec verba nisi qd deus re
pulit nos quia non nouimus tēpus illius iusti sancti e
ius ⁊ congregauit ad se gentes in fide loco nrī sup quo
admiratus dauid dicit psal. lxxvj. hec mutatio dexter
excellsi. Nos tñ sumus dñe mi in casu nostro ⁊ in capti
uitate nostra que non habet finez in qua sunt mille an
ni. ⁊ tñ non accidit ita male parentibus qui adorauerūt
idola ⁊ occiderunt prophetas legez ex toto.

Timeo qd propter hoc qd non credimus in isto iu
sto. idcirco accidit nobis ⁊ opletuz est illud quod de
us dicit per os isaie. c. xxix. Erit nobis propheta tan
qz vmbra libri clausi ⁊ dabitur lectori clausus ē. ⁊ ne
scio qd ē in eo. Tūc dabit nescienti lras. ⁊ dicet suz lec
tor ego. Et q clausura libri ē maior dñe mi quā clausu
ra q de clausit corda nra iā sunt mille ani. nec possum⁹
recognoscere pphetiā nobis traditā a pphetis super
aduētū istius iusti pp qd vt alibi dicit idē pphā. deso
labit hierlm et corruet dom⁹ scā. dicit ē. c. i. terra nra

b iij

hye. 6

J

J

ps

Isaie 29

deserta est ciuitas nostre succense igni. Et reanabit si-
on sicut tugurū i vinea dissipata sicut hodie est dñe mi
z fuit iam sunt mille anni. Dicit etiā Isaias. c. xxxv. do-
mine deus exaltabo nomē tuū qm̄ fecisti ciuitatē z tu-
multū z domū in confusione: z non sit vsqz in sempi-
ternū. Et. xxx. c. dicit. Conterretur populus contritio-
ne vasis fictilis. in quo nec remanet pars ad portandū
carbonez ignis: nec ad hauriendā guttas aque. Cōple-
tus est etiāz dñe mi quod dicit daniel. c. ix. postqz occi-
sus fuerit iesus remanebit desolatio ppetua in qua de-
solatione sumus iāz mille anni. Dicit etiā isaia. c. xxiiij.
Relicta est in vrbe solitudo z sibilabitur terra eorum
sibilo vsqz in eternū. Dicit et isai. c. i. Ambulate in luie
ignis vestri: z in flāmis quas succenditis vobis. In q-
bus flāmis iam sumus mille anni. Dixit etiāz amos. c.
xxv. Domus israel cadet. z non est qui erigat. Et vide-
tur dñe mi q̄ deus induxit super nos ruinā istaz. quia
post aduentū iusti huius postqz nullus propheta sur-
rexit in nobis nec surget. quia sicut prophetatum est
nobis quia nos manemus in incredulitate non recipi-
entes fidem illius. sed negantes. Dicit etiam Osee. c.
i. Cum accubuit mulier super terram z peperit z dixit
Deus. voca nomen eius sine misericordia. quia non mi-
serebor populo huic. Et sic deus proiecit nos z non
miserebitur nostri. vt experti sumus iam mille anni.
Que vtilitas est nobis habere legem z circumcisio-
nem z sabbatum. Dicit etiam isai. c. liij. Educ foras po-
pulum cecuz. sicut eduxit nos de terra israel. verus de-
us gloriosus iam sunt mille anni. Dicit etiāz. c. xxvj. ve-
tus error abiit. Et quid est antiquum nisi lex nostra q̄
recessit a nobis domine mi. cum rege. cum sacrificio.

cum incenso. et cum altaribus. et quid peius poterat nobis euenire: quid est quod expectamus. Nonne videmus quod disperfit nos deus per quattuor partes mundi in dispersione sicut nobis predixit Moyses Isaias Jeremias et alij prophete. Attamen dei sumus et ad ipsum recurrimus in omni euentu.

Timeo dñe mi cum dicamus inter nos. ego et ego sumus filij iacob et israel quod iam completus sit illud quod dixit deus per os Isaie. c. lxxviii. Interficiet te deus israel. et vocauit seruos suos nomine alio. Paveo quod illi serui de quibus imponi debet illud nomen sint quos dixit Moyses. deutro. c. lxxviii. Erunt omnes gentes in capite et populus in cauda sicut nos sumus iam sunt mille anni. De illis etiam dicit Isaias. c. ix. Replebitur terra fide dei et redundabit sicut aqua maris. Et de illis dicit propheta Salomon. tercio regu. c. viii. in oratione. Dñe cum venerit alienigena ad ouem sanctarum tuarum et inuocauerit nomen sanctarum tuarum benedictum exaudies eum domine deus meus. ut discat vniuersa terra nomen tuum domine timere sicut populus tuus israel. In quo ergo gloriatur domine mi. et quare contemnimus gentes ex quo Salomon propheta fecit eos nobis cum participes in timore dei et in domo sancta. Et forte nos tanquam dignos deiecit de illa domo et dedit eam istis. Et de illis dicit Moyses i. iij. libro legis capitulo decimo quarto. Hec dicit dominus Deus replebitur terra tota gloria domini. Et de ipsis dicit dauid. psal. xxi. peruenient et conuertentur vniuersi filij terre et ville et nationes de ipsis. Et de ipsis dicit Isai. c. lx. O domus sancta dauid. venit lumen tuum. et gloria domini super te orta est. et ambulabunt gentes in
b iij

lumine tuo et reges in splendore ortus tui. Iena in circuitu oculos tuos et vide omnes iste gentes congregate venerunt tibi filij extranei edificabunt muros tuos. et principes eorum seruiunt tibi. Et qui sunt isti filij extranei domine mi qui venerunt ad domum dei. nisi gentes que seruiebant idolis erant extranee a deo ipsi et principes eorum et reges eorum de quibus dixit deus q̄ ambulabunt in lumine domus sancte et nos eramus in tenebris extra illā iā sunt mille anni. Dixit ad huc propheta idē de illis. c. vij. Ecce quā gentes nesciebas vocabit. et nationes que te non cognouerunt ad te venient sicut de facto vidimus iā sunt mille anni. quia christus nobis missus secundū legem datā nobis venit et gentes que legem non nouerant venerunt ad eum. et ipse dedit eis legem nouam purā et sanctam. Adhuc c. xlv. concordauerunt gentes et reges eorum congregati in fide dei. Et timeo dñe mi illis fuisse dictum cōdez. c. Congregamini et venite omnes qui saluati estis per deum. Et de ipsis gentibus dicit Isaias. c. xvij. Querierūt me et nō iterrogabāt me. et inuenerūt me qui non querebant me. de ipsis dicit Jeremias. iij. ca. Congregabuntur omnes gentes in nomine domini in domo sancta. et non ābulabunt vltra in prauitate cordiū suorum. Et de ipsis dicit idē c. xvj. venient oēs gētes ab extremis finibus terre. et dicunt non hereditabunt patres nostri nisi mendaciū et iniquitatem. De ipsis etiam dicit Sophonias. c. iij. datum est gentibus vt loquentur simul in nomine domini et seruiunt ei humero vno omnis homo de loco suo. et omnes insule gentium de istis etiam dicit Sachar. capi. ij. letare domus sion quia ego veniam ad te et habitabo in medio

tui i die illo a propinquabunt deo gētes i multitudine
sua dicit etiam idem. c. viij. Hec dicit dñs deus exerci
tuum Venient gentes multe de locis multis z dicit vir
ad vicinuz suuz vadamus z qramus Dñm deuz in bo
no. Et ista domine mi cōpleta sunt z cōplent in oculis
nr̄is. De plano vides populuz z lingual legere libros
legis z pphetaz z psalteriū dimissis idolis suis: z nul
lus ex eis credit p manū moisi. neqz aaron. neqz alijs
pphetarum neqz retinet aliqd de fide dei ad idola ab
illo tempore quo crediderūt iusto illi. 3 quo dicit aba
cuch. c. iij. Egressus es dñe in salutez populi tui in salu
tem cū xpo tuo attamen quicquid euenit dei sumus.

in eo dñe mi q deus victor gloriosus q viuificat
istas gētes p fide q interficit nos in credulitate no
stra. sicut ipse dicit p os isa. c. vij. p eo qd vocaui z nō
respōdistis. Hec dicit dñs de⁹. Ecce serui mei come
dēt z vos esuriētis: ecce fui mei bibent z vos sitietis
Isti fui mei gaudebūt i exultatiōe cordis. z interficiet
te de⁹ israel z vocabit suos suos noie suo i quo bene
dicet de⁹ illis q bñdict⁹ ē sup terrā Amē. z nos vide
mus redemptos istius nomine benedictos ab eo su
per faciem terre z nos disperfit in captiuitatem per q̄t
tuor partes mundi iam sunt mille anni z apparuerunt
expresse in nobis vestigia ire dei non ad castigatiōez
sed ad destructionez Et ista ē iterfectio q de⁹ cōmina
tus est q interficient israel. z iste gentes viue q̄s vocat
suos suos receperūt nomen qd de⁹ pmisit sed non aī
mortē nr̄i nomis p̄mi fm ordinē verbox p isaiam z
fames z sitis q̄s nos patimur nō ē panis sz cordiū et
niaz sterilitas et ē fames verbi dei et suis sicut pprie
declarat p os amos pphe. c. viij. Et tu dñe mi scis hec

plenius q̄ ego Verūm nos dei sumus in oibus que
acciderint nobis

phs: ~
Timeo dñe mi q̄ gentes q̄ viuificate sunt iam mil
le anni postq̄ mortuus fuit israel q̄ nihil boni hēbant
q̄ crediderunt in xp̄o vel deo. z in xp̄o eius qz xp̄i fue
runt añ nos pastos illas bestias de qbus loquit̄ aba
cuch ppheta que nō hñt ducē. z ipse gentes edificare
vel purificare per fidem. habent ieiunia sua. z obser
uationes legis noue. z habent cuncta illa que ad mun
diciam pertinent contenta in lege antiqua iudeoz. vi
des q̄ i omi lingua z in omni angulo z in omni loco in
oriente z occidente gentes sunt confitentes nomen dñi
z non crediderunt in eum per moysen neqz per aliquē
pphetaz q̄ sint studiosi i lege. z in libris oīz ppheta
ruz s̄z deus vocauit eos p̄ discipulos iusti. q̄ egressus
ē cū deo in salutē eoz sicut ipe deus bñdict⁹ z glorio
sus p̄dixit p̄ os abacuch pphete. Et isti discipuli ei⁹
fuerunt filij nri de israel. q̄ alio noie vocāt apostoli. val
de paueo dñe mi q̄ isti sunt illi d̄ qbus dicit de⁹ p̄ os
dauid in psalmo. viij. In omnez terram exiuit son⁹ eoz
z i extremis finib⁹ terre exp̄sa sūt verba eoz. Et nūc
ppheta exp̄sse demōstrat nobis q̄ d̄ istis loq̄ nō aut̄
d̄ nobis dicit. q̄ nō erit lingua neqz fmo q̄ n̄ audiat vo
ces eoz. Et hoc nō pōt ēē de lingua nra hebraica. ore
enī gētes obediūt patrib⁹ nris moysi z aaron quimo ip
si interfecerūt gētes z fugauerūt eos a se. z gētes sciūt
hodie moysen z pphetas z cognoscūt deū z fuāt legē
ei⁹ z mādata s̄z legē nouā sicut apostoli docuerūt eos.
Timeo dñe mi q̄ illd̄ verbū zacharie. c. xiiij. pcutiā
pastorē z disp̄gent oues gregis fuit p̄pletū qm̄ nos p
cussim⁹ pastorē istoz s̄z apostolorū. z tunc nos oues

dispsi suim⁹ p̄ vniuersum orbē ⁊ isti filij nr̄i. s. apostoli
surrexerūt loco pphetaz. qđ apparet ex hoc qđ de⁹ p̄
illos nō misit nobis pphetas. neq; notificauit nobis
aliq̄ p visione. Timeo dñe mi qđ isti discipuli sunt illi
pueri de quib⁹ dixit de⁹ p os iohel. c. iij. cū dicit. Se
nel vři somnia somniabūt. ⁊ pueri vři visiōes videbūt.
Certissime dñe mi senes sūt pphete vři qđ somniauerūt
fidē gētū cōsecuti sūt ⁊ viderūt isti pueri. s. apostoli. Et
d̄ istis pueris dicit dauid psalmo. xxxij. venite filij au
dite me timorē dñi docebo vos. Et de⁹ nō nouit iude
os filios in plurali. s; solū noiat eos israel priogeituz
meū in omni vsu loq̄ndi. Et in alio psalmo vocat istos
filios cū dicit filij tui sicut plācte nouelle. De israel autē
dñe mi dicit de⁹ p os isa. c. v. vinea dei exercitū fuit
dom⁹ israel: ⁊ expectaui qđ veiret mihi cū vitijs. ⁊ ve
nit cū spinis. p̄pterea ego adducam qđ destruas illā ⁊
pōas illā i cūculatōz. ⁊ de istis p̄dictis filiis dei qđ dicū
tur apostoli. dixit d̄ p os isa. pphete. c. xxviii. nō mo
do erubescet iacob non liq̄fiat facies ei⁹ s; tūc qñ vide
bit i filiis suis illos quos creauerūt man⁹ mee sc̄tifica
tos āte oculos suos. Et si eēnt dñe mi filij isti sc̄ficati
corā vobis s; viā legis nr̄e n̄ d̄r d̄ qđ eēm⁹ i erubescē
tia pp iacob. vel pp hoc ⁊ dissoluerent facies nr̄e imo
h̄rem⁹ gloriā ⁊ splēdorē nr̄e faciei. s; cōfusio faciez ia
cob ⁊ dissolutio ē ista. qđ isti filij quos d̄ creauit māu
sez apli sunt sc̄ficati corā nobis s; legē nr̄am. pp qđ
dat de⁹ intelliget qđ lex nr̄a n̄ erit lex ipoz. dixit enī d̄
p os iere. c. zi. i illa die n̄ dicet p̄s nr̄i cēderūt vūā acu
tam: ⁊ dētes filioz ostupescūt. sicut infidelitas iudeoz
non nocuit fidei ap̄stoloruz nec nocebit. propterea sub
ditur. vīno ego dicit dominus. non sit nobis vltra pro

Indos m
Dms fil
rati: s

uerbiū istud i israel. quia nunq̃ de apostolis aliquis
postq̃ receperunt idem redijt ad fidem nostram. quia
non sentiunt acerbiter infidelitatis nostre sicut den-
tes nostri obstupescunt de peccato patrum nostrorum
Aduhuc de filiis istis domine mi qui sunt apostoli. do-
minus deus per os isaie. Nec auctoritas non inueni-
tur i isa. a quo transmigrabo. nisi a populo meo filij au-
tem qui omnibus angustijs suis. ⁊ rex vultus eius cus-
todiet eos in caritate eius. ⁊ in clementia sua redimet ⁊
propitius erit eis in longitudine dierum. verissime est
domine mi quod isti filij dei de quib⁹ loquitur semp
manserunt firmi nec deus transmigravit eis ab illo tē-
pore quo redemit eos rex ille iustus magister eorū sed
transmigravit a nobis deus. ⁊ fuit semp cuz eis. Et de
istis etiā filiis qui sunt apostoli dicit sapiens iesus fi-
lius sidrach in. li. suo. c. iij. Audite me carissimi ⁊ opera
mini ad salutez. qm̃ deus honorat p̃m in filiis. Et q̃
liter debet intelligi honoz iste declaravit deus per os
malachie. c. iij. Adittat deus beliam qui conuertat cor-
da patrum ad filios. O domine mi. si deus debeat cō-
uertere corda filiorum apostolorū ad patres cum hoc
debeat intelligi de fide. tunc isti filij. i. apostoli fuissent
i captiuitate ista q̃ nō sicut ⁊ p̃res n̄ri ⁊ nos sum⁹. Sed
ex quo de⁹ ordinauit q̃ debuerāt corda p̃rū ad filios o-
uertere. qd ē qd expectam⁹ ⁊ p̃stolamur. Et si voluerim⁹
dicere q̃ alij filij debēt eē p̃ter apostolos d̃ qbus in-
telligūtū p̃dicta. illi erant in captiuitate ista sicut ⁊ nos
ex quo viā isti⁹ iusti nō sūt sequuti. ⁊ docuerūt sequē-
dā. Et pp hoc habebūt honozē ad illos ouerti. Cū er-
go dñe inuenerūt añ p̃res ad fidē d̃i si corda n̄ra ouer-
tāt ad filios illos. corda illoz ouertāt ad nos. ⁊ sicut de⁹

altissimus ⁊ populus vnus ⁊ animus vnus in deo glo
rioso ⁊ victorioso nec debem⁹ istam intelligere cōuer
sionem nisi de infidelitate ad fidem ⁊ doctrinam istius
iusti q̄ est magister salutis eorū q̄ credunt in eo. ⁊ h̄z
q̄ dixit dauid de eo. ipse est ille cuius sacerdotium e
rat in eternū secundum ordinem melchisedech. q̄ deo
obtulit sacrificiū panis ⁊ vini. Et sic fuit iste melchī
sedech. rex ⁊ sacerdos dei altissimi ⁊ dñi iusti isti⁹ aīe
aaron. Dixit dominus deus. tu es sacerdos in eternum
non ad tempus sicut aaron qui mortuus fuit. cxx. an
norum. Item sacrificiū aaron fuerunt carnes ⁊ sacri
ficiū istius iusti domini fuit panis ⁊ vini secundum
ordinem melchisedech. In quibus verbis deus per
prophetam amos manifeste ostendit quod sacerdo
tium finiretur quando inciperet illud sacrificiū eter
num. ⁊ ordinatio sacrificandi sicut aaron ex toto cessa
ret quando inciperet sacrificiū in pane ⁊ vino carna
liter duraturum. S̄z q̄ de hoc domine mi habeo lo
qui specialiter dicam aliqua pauca que mihi occurrūt
de istis filiis de quibus dicit deus. Nos habemus is
tum prophetaz per Iesūz betōzi. i. c. Erit locus in quo
diceē. vos estis filius dei viui. Et iste locus dñe mi
absq̄ dubio est ecclesia. q̄z propheta notat locum du
plicem fm hoc q̄ dicit erit locus q̄z sinagoga que
prius est locus iam non erat. ⁊ sinagogā vocat dñs p
os moisi ⁊ aaron ⁊ omiū prophetaz israel primogeni
tum meū s̄z in plurali quasi quēlibet in speciali istos se
deos genitos vocat ppheta filios dei viui. De ipsis
ē filijs dicit dñs p moisez deuteronomi. c. xxxij. sangui
nē filioz suorū vlcisces. ⁊ leuabit terrā populi sui. ⁊ nos
dñe occidim⁹ pphetas. ⁊ nō fecit dñs vindictā de eis

Nota.

nisi per .lxx. annos . Et occidimus apostolos ⁊ deus
fecit vindictam iam sunt mille anni . ⁊ propter mortem
eorum lauit terram populi sui non dixit terram filioꝝ
israel . De ipsis etiam dicit dauid psalmo . cxxvj . Si-
cut sagitte in manu potētis ita filij fideles . Comparat
autem propheta istos filios fideles sagittis emissis d̄
manu potentis . q̄ deus op̄s emisit eos ad duodecim
partes per quatuor climata mundi cuz doctrina legis
⁊ prophetaz . Moyses autem ⁊ aaron non misit extra
domuz sc̄tām ad docendum . non ad indiam . non romā
nec ad loca alia extra terram sanctā : misit eos annuntia-
re doctrinam legis ⁊ prophetarum . ⁊ isti sunt proiecti
vel missi per vniuersuz mundum a dño qui surrexerūt
coram deo loco nostri postquam deus occidit israel ⁊
nomen nostrum . ⁊ per illos innouata est lex prima se-
cundum ordinem melchisedech . qui sacrificium deo i-
stituit in pane ⁊ vino de quibus communicauit abraam
amicus dei prout extat in lege certuz apud nos quod
deus per misterium istoz mutauit sacrificium nostruz
sicut mutauit nomen nrm et sicut mutauit legē antiquā
carnalem in legem nouaz ⁊ spirituale . Et si deus dixis-
set nro messie siue xpo . tu viues in eternū s̄z legē moysi
⁊ aaron staret lex illa . s̄z dixit tu es sacerdos i eternuz
s̄z ordinē melchisedech ⁊ amic⁹ dei communicauit d̄ sacri-
ficio p̄is ⁊ nō d̄ sacrificio carnū . Nos tñ dī sum⁹ . ⁊c .
Timeo dñe mi q̄ de⁹ elongauit nos a se ⁊ sacri-
ficiuz nrm . ⁊ acceptauit sacrificiuz gentium . sicut ipse
dixit p os malachie pphete . c . i . Non ē mihi volūtas
in nobis dicit dñs . neqz recipiā sacrificiū vrm . qm̄
ab ortu solis vsqz ad occasum eius magnum est no-
men meum in gentibus que offerunt nomini meo sacri

amenu in
pane ⁊ vinu

o p̄mis ⁊ dñm

32

ficiū mundum ergo apud deū sacrificiū gentiū
est mundus quod nostrū sacrificiū. Et insuper quia
deus priuauit nos omniū sacrificio mundo et ut mun-
da sacrificia doceret xpianos. q̄ ipsi vita-
rent nos ne contamiarentur. sicut nos uitauimus gen-
tes omni tempore. quando sacrificiū nostrū fuit mū-
dū apud deū et acceptū legas etiā tu domine mi q̄
dicit deus in psalmo. xlviiiij. de sacrificio nostro cum
ait p̄ os dauid. Nūquid vidistis vos q̄ ego cōderez
carnes tauroz aut hircoz. sanguinē biberē. p̄ qd̄ maie
stat deus q̄ ip̄e p̄temnit sacrificiū carniū. Et vnde est
dñe mi q̄ nos detestamur i gētib⁹ hoc sacrificiū p̄is
et vini q̄ statuit de⁹ et in nullo reprobat sicut reprobat
sacrificiū. cū salomō ppheta vbi describit aaron dicat
sic. Iste sc̄z aaron extēdit māus sup̄ altā. et obtulit san
guinē v̄ue icēsz deo viuo. et obtulit sacrificiū n̄m de
germine terre vel generis terre. sicut melchisedech ob-
tulit pro abrahā. Deus etiā testificatur per os iesu
prophete. c. ix. quod nos obtulimus ei sacrificiū de
panibus cum dicit. Non offeratis sacrificiū panis qm̄
panes v̄ri panes tristitie sunt. et quicūqz comederit ex
eis cōtaminabitur. vñ nos aliqñ offerebamus sacrifi-
cium panum sed nullū acceptum est deo sacrificiū d̄
manibus nostris. Et de nostro sacrificio carnis dicit
iesus propheta filius bethori. c. ix. Deus bethzen. ma-
gis diligit pietatem et misericordiaz quam sacrificiū
gentiū per moi. leui. c. xxiiij. Offeretis deo sacrificiū
de leuatis de area. et de expressione v̄ue: et benedicat
vobis in cunctis operibus manūz v̄rarum. Scimus
etiā nos domine mi quod deus in principio manda-
uit poni in archāz federis panes et nō carnes. In exo.

sacri xpianoz

etiam. c. xxviiiij. Dicit dominus moysi. offeras hircū. ⁊
cuz illo azimos panes. qui panes azimi sunt sacrificiū
gentiū. Et declarat etiaz de dñe mi. hoc sacrificium
in. iij. libro legis. c. xxi. cū precepit dominus aaron per
moisez dicens. homo d̄ semine aaron sacerdotis hñs
maculaz non offerat deo sacrificiū de panib⁹ nec ali-
quod sacrificiū quocūqz. vide domine q̄ p̄ponit sacri-
ficiū panis. Dixit etiaz per moisez libro iij. legis. c. iij.
offeretis deo sacrificiū de oib⁹ habitationib⁹ vris pa-
nes duos de primitiis frugū ⁊ cuz panib⁹ arietes se-
ptē. Et primo ponit domine mi panes ⁊ postea carnes
in alio libro legis quē tu scis dñe mi. dixit dñs glorio-
sus filiis israel: qñ bitabitis terrā bitationis nre quā
ego daturus suz vobis dñs deus hereditatem dñs of-
feretis deo panes in sacrificiū ⁊ sacrificabitis totū ⁊
adhuc taurū cum farina purissima. Ergo deus p̄cepit
fieri sacrificiū d̄ pane ⁊ farina purissima ⁊ acceptavit il-
lud ⁊ hoc sacrificium est hodie gentium scz. panis ⁊ fa-
rine purissime. De sacrificio panis ē fit mentio primo
regum. c. xxi. cum dauid venit abimelech principem sa-
cerdotū in silo ⁊ petijt ab eo panes. q̄ rñdit nō sūt hic
panes nisi panis oblat⁹ est in sacrificio sancto quez nō
venit comedere pueris tuis qz scūs est. Hec dicta
sunt de sacrificio panis. Et plura alia dici pñt q̄ tu dñe
mi nosti. Sed qz gentes ponūt i sacrificio aquā nō d̄z
nobis videri in conueniēs qz in scriptura scā inuenim⁹
de hoc exempla. scz q̄ deo fiebat sacrificium de aqua
⁊ fuit deo acceptū Inuenimus enim. ij. regum. c. xxiiij.
q̄ duo Iuvenes hauserunt aquam de cisterna que e-
rat iuxta portaz bethleez et propheta dauid obtulit eā
deo in sacrificium ergo nō est otra scripturaz si gentes

scilicet significat.

*manus aqua
propheta.*

hodie ponūt aquam in sacrificio q̄ faciunt deo. Nos
autez legim⁹ vt dictuz est q̄ aaron fecit sacrificiuz de
p̄ae z vino. z dauid fecit sacrificiū d̄ aqua. Et ista tria
sunt simul in vno. vnde sacrificiuz mūdum z mundus
p̄ualet sp̄aliter quātuz natura patitur magis quantum
ēt intellectus noster melius excogitare pōt non sunt
carnes tauroz pinguiuz. Helias ē n̄r vt narratur iij.
regum. c. fudit aquā sup sacrificiū carniū. z tūc deus
misit ignem de celo z acceptauit sacrificium magis cū
aqua p̄fusuz Angelus ē in figura coicauit cū pane sub
cineritio z aquā cū ambulauerit in fortitudine cibi su-
pra id qd̄ natura pōt cōcedere. xl. diebus vsqz ad mō-
tez dei. Hoc ē sacrificiū vini cū aqua mixtū plene z a-
perte describit de⁹ p os salomonis pphete puerbioz
c. y. cum dicit sapia altissimi coicauit sacrificium suum
miscuit vinum suū z parauit mensam. tunc misit seruos
suos dicens. Qui est paruulus veniat ad me z inscipiē-
tes comedant panem meum z bibant vinuz meuz tem-
peratum aqua. Que est dñe mi mensa parata sapie al-
tissimi. nisi gentes que ignorabant deum vocati per a-
postolos. Et notabiliter dicit panē suū z vinū suū per
hoc innuit hoc sacrificiū illi gratū. Et ad illud cōuiuiū
tam subtile q̄z spirituale nō vocauit p̄res n̄ros q̄ erāt
sapiētes in lege z q̄ erāt occupati in sacrificio legis car-
nalis quod etiam sacrificium carnale dimisit nobis s̄z
p̄uauit nos illo iam sunt mille anni completi qd̄ no-
bis accidit propter illū iustum in quem peccauimus.
Nos tñ dei sumus in oī euentu.

Valde tīmeo dñe mi ab illo verbo q̄ de⁹ dixit p
os malachie pphete. c. i. vbi ait de sacrificio gētū. ab
ortu solis vsqz ad occasū gētes offerūt noi meo vbi ad

Aaron de
Leuit. i. i. i.
Dauid fecit
sacrificiū d̄ aqua

Helias
Danis

Angelus

paruulus

uertere q̄ sacrificiū nr̄z nō fuit acceptū nisi i vno solo lo
co. s. in domo scā p̄cise quo ē loco z sacrificio p̄uauit
nos deus de terra p̄missionis z vbiqz terraz iā sunt
mille anni. vñ vēit sup̄a nos z cōpletū est illud qđ de
us dixit de nobis p̄ os malachie p̄phete vbi ait. non
est mihi voluntas in vobis z sacrificiūz nō accipias a
vobis venit ē t̄ iam completū est sup̄ nos illud quod
dicit deus p̄ os isa. c. i. cum dicit. Sabbata v̄ra z festi
uitates v̄ras sacrificiū v̄rm nō accipiā. qz om̄s estis i
ira mea. venit ē t̄ cōpletū est super nos qđ dicit eodē
c. cū loquit̄ p̄ euz de⁹ z ait. Quid mihi z multitudinē
victimaz nr̄az qz multiplicastis mihi sacrificiū d̄ arie
tibus z de carnibus hircorū. z enīz cōtemp̄si sanguinē
vitulorū z hircorū z carnes arietū cum p̄ntaueritis eas
mihi corā me z quis recipiet illa a vobis. amodo nō de
turpetis lapides meos sanctos frustra non offeratis
vltra sacrificiūz: qm̄ incensum v̄rm z solēnitates v̄ras
z sabbata v̄ra recipiā ea a vobis. z odiuit illa aia mea
z si multiplicaueritis orōnes nō exaudia illas qm̄ man⁹
v̄re sanguine plene sūt. Et si eleuaueritis māu⁹ v̄ras ad
me ouertā vultū meū a vobis z om̄e sacrificiū v̄rm si
cut cadauer fetidum in ingressū atrij exterioris porte z
ille q̄ mihi iugulauerit taurū sicut q̄ decolauerit hoīem
z hircū sicut q̄ obtulerit. Et ille q̄ obtulerit vinūz sicut
q̄ offert sanguinē porci. Est hec abhominatio in sacri
ficijs vestris apud me. quid aliud hoc significat nisi
mutationem sacrificij carnalis z grossi in sacrificium
istius iusti domini spirituale z subtile qui instituit of
ferri panes loco carniū aquam mūdā loco pinguedinis
z purum vinum loco sanguinis z hoc modo spirituali
z acceptabili deo sicut animalia decollata per nos que

per prophetam comparantur cadaueri putrido. Nos
tamen dei sumus domine mi et ad ipsum redimus in
omnibus que eueniunt nobis.

Et quare non credimus hec domine mi et ad ipsum redimus
in omnibus que ueniunt nobis et quare non credimus hec domine mi
et hec que locutus est deus et prophetam istum qui describit
tamen euidenter de sacrificijs nostris. Dixit et deus per os
Ierem. c. vij. Inueritate proximos vestros ad sacrificia
et comedite carnes sacrificiorum vestrorum quia in die
qua eduxi patres vestros de egipto non precepi eis uerbum
de sacrificijs. sed dixi eis audite uoces meas et orate uobis
deus. et eritis mihi populus. Si ambulaueritis in
omnibus que precipio uobis bene erit uobis. et non au
dierunt nec posuerunt aurem suam ad dictum meum. Et
tu domine mi es ille qui nouisti hec. attamen dei sumus.

Timeo domine mi quod de ecclesia et synagoga
intelligitur illud uerbum quod scribitur. c. xxv. primo
libro legis cum ait dominus deus rebecca uxori isaac
Due gentes sunt in utero tuo et duo populi diuiden
tur in ventre tuo. gens gentem superabit et maior ser
uiet minori. Domine mi sola rebecca fuit mater iudeo
rum et gentium populus maior et primogenitus fuit
synagoga. que magna fuit honore et scientia dei. popu
lus secundo genitus et minor apud deum fuerunt gen
tes in infidelitate sua manentes et ignorantia sua. Sed
tamen domine mi deus cecidit israel prout scribit isa.
Tunc tota uel rota subuersa est et synagoga que maior
fuerat seruit ecclesie gentium que fuerat minor ut com
pleretur uerbum quod dixerat deus rebecca. Gens
gentem superabit. et maior et c. Domine mi de eccle
sia dicit dominus per os Dauid psalmo quadagesimo quarto

1
Astuit regina a dextris tuis in vestitu deaurato distin-
ctis coloribus ordinata. exponitur dñe mi quod eccle-
sia gentium que vocatur regina diuersitate linguarum
omnium que seruiunt ei est ornata colorum distinctione.
Nam omnes lingue concordant in vna expositione le-
gis et psalterij et librorum omnium prophetarum. Sinagoga non
habet nisi vnā linguā ad ornatū suū quasi colorē vñ. s.
ebzeū. Paueo dñe mi a verbis frequēter inductis su-
perius q̄ p malachiā prophetā dixit deus sinagoge cuz
ait nō est mihi voluntas in sacrificijs vris qz ab ortu
solis vsqz ad occasum magnū est nomen meū inter gen-
tes q̄ offerūt nomini meo mundum sacrificiū sicut de
natura sua munda sunt aqua et vinum et farina pura de
quibus sacrificium est factum purum non indiget mun-
datione nec lotionē. Sed sinagoga indiget lauare car-
nes sacrificiorum suorum et purgare ventres animarum que
in sacrificijs offerebantur et lauare locū de pinguedine
et sanguine sacrificiorum alias esset horroz sacrificare trac-
tare et videre. in sacrificio aut panis et vini et aque nihil
apparet indecens. nec turpe etiā corporaliter sumpto.
Existimo dñe mi q̄ d isto sacrificio ecclesie dixit deus
p salomonez prouer. c. vij. melior est parua bucella pa-
nis cum caritate. q̄ vitulus saginatus cum inimicitia.
Bucella panis amoris dñe mi pura ē mansuetudo sup
mansuetudinem et remissio mutua offensarum et vitulus
odij saginatus est oculus pro oculo et interfectio inimi-
corum. Ergo dñe mi sacrificium sinagoge est pingue cuz
inimicitia et sacrificium ecclesie est bucella caritatis de
qua dixit deus Melior est bucella panis cum carita-
te q̄ vitulus saginatus cum inimicitia. Nos autem
dñi sumus in omnibus que euenerunt nobis pulchre

enim describit deus ecclesiam assimilando eam cerue
per os salomonis prouer. c. v. cū dicit cerua carissima
hinulo suo vbera eius inebziant te omni tempore et in
amore eius delectare in eternum. Sinagoga possz dici
cerua aliquo modo sz nō est possibile nobis exponere
verbum istud de illa p̄sertim qz non habuit hinnulum
vnum solum sed hinnulos multos. hinnuli eius fuerūt
moyses et aaron, dauid et isaias, ieremias. et zacharias,
dauid et ceteris iudeis. Ecclesia est deo dilecta ceruo
et hinulo suo. s. vno nō hñte parem in nobilitate et gra
tia Tunc ait domine mi inebziant te vltra eius omni tē
pore et delectare in amore eius in eternum. In quibus
deus describit sacrificium ecclesie duraturum omni tē
pore in eternum. assimilat autē deus illā lactāri filios. sz
in hoc qd dicit inebziet te denotat materiā sacramenti
spiritualiter quantū ad vinū. et vbera notat in reliquis
sacramēti partibus cū vinū delectabile nutrimentū sit
sufficiēs quo sacrificio iā fruit et delectat ecclesia mille
ānis quo tēpore priuauit de⁹ sinagogā suo sacrificio.
Hinnulus aut ille nobis in quo ista ecclesia ē tā grata
deo ē xps dñs et vbera ei⁹ dāt vinū ppetuū de quo
pucit gaudiū sempiternū. Nō dicit qd dabit carnes et
pinguedinē q fuerūt laboriosi sacrificij sinagoge quo
de⁹ priuauit nos iā sūt mille anni. Nos tñ dei sumus
domine mi. et c.

Suit at sinagoga sicut mulier q huit aliquñ viz sup
ple et pdidit illū et domū scāz et villas ofonis. et ecclesia
cerua i deſto sine marito. sz d⁹ supplet illi. vñ dicit ipe
fortis et gloriosus d⁹ p os isaie pphete. c. lxiij. pelle se
qstrate meliores sūt qz ille q hñt virū. idē ēt pphete. c.
xliij. dicit sic. ego faciā dicit dñs de⁹ i deſto viā et fluiā
c. iij

Ecclesia

M. iij. a. a. a.

magua ad dandum potum populo meo dilecto. et tu iacob non obedies. et tu israel non audies sicut nos dñe mansimus extra obedientiam. nec aures nec oculos hēmus. ppter ea captiuitas nra iaz vsqz ad complemētum mille annoz puenit Et timeo domine mi q de lege nra q vt furens ira hēbat in perpetuu cerua nostra vt furens iram habebat. habeat in promptu dicendo oculum p oculo. Et cerua ista que habet vnicum hinnulum q hinnulo dixit in euangelio suo. Math. l. c. Qui te pcusserit in vna facie statue ei alterā loquitur dauid in psalmo. xxxj. Quam magna et mirifica dulcedo tua domine quā abscondisti timentib⁹ te et compleuisti eā sperantib⁹ in te. Et est claz dñe mi q populus sinagoge timuerunt penas legis oculum pro oculo qz erat in promptu executio sed populus ecclesie sperantes sunt in dulcedine dei q percussi in facie nō repentiūt. Quia propter parauit illis magnā multitudinem dulcedinis sue quam abscondit a iudeis. Pauco dñe mi q loquitur deus de nobis per isai. xxviii. cum ait. erunt prophetie apud nos sicut verba libri signati quē aperit lector vt ignoras litteras. De filiis autem quos quotiens deus descripsit vt allegatū est pluries loquitur deus eodem. c. cū dicit manifestabūt sanctum iacob. et euangelizabunt deus israel et accipient ignorantes prudentiā: et musici scient legem. Aperte videmus iā sunt mille anni dñe mi q ignorantes musici sciunt et docent legem nostram. Et qui sunt ignorantes nisi gentiles Et qui sunt musici cantantes psalteriū et prophetas in ecclesijs suis nisi xpiani. de quib⁹ musicis siue cantorib⁹ dicit de⁹ p os dauid psalmo. lxxij. Cātate dño canticū nouū qz mirabilia fecit. Et q illud canticū

nouum dñe mi. nisi. testamentum nouum ⁊ lex antiqua
Et de istis musicis dixit etiam per os dauid. Cantate
⁊ benedicite noi eius. ⁊ in psalmo. xxy. Cantate domi-
no omnis terra. psalmum dicite noi eius. Et in eodem
psalmo dicitur. Conuertentur ad te vniuersi fines ter-
re. Et ibidem cantabunt tibi ⁊ dicent nomini tuo vni-
uerse familie terre. ⁊ non israel singulariter. de istis ē
musicis domine mi dicit deus per os dauid. psalmo.
lxxxviii. Beatus populus qui dicit cantilenam domi-
ne in lumine vultus tui ambulabunt. De istis etiam
dicit psalmo. lxxxviii. Cantabunt tibi gentes canticū
in domo dei. In loco isto ponitur cantilena Anthoma-
sice. Et hodie sunt mille anni q̄ nos iudei non cantau-
mus canticum in domo scā. De istis cantoribus dicit
dauid. Cantabūt psalmos suos in domo dei in eternū
de nobis dicit in psalmo. clvi. Quomodo cantabim⁹
canticum domini in terra aliena: Et qualiter potest esse
domine mi q̄ speremus habere terram ⁊ nomen cum
dicit deus per os amos prophete. c. v. Cecidit israel ⁊
non resurget virgo israel prostrata est non eleuabit.
dicit etiam idēz propheta. c. viii. eueniet eis tribulatio
⁊ nō saluabit q̄ fugerit eis. ⁊ si abscederit se i mōte car-
meli inde precipitabit eos māu⁹ mea Et si descēdet in p-
fundū maris illuc imittā spētes ⁊ mordebūt eos. Et si
abierit i captiuitatē corā iūmicis suis ibi mādabo gladio
⁊ occidet eos. ⁊ ponā oculos meos sup eos in malū ⁊
nō i bonū. Et cū fecerit hec nobis d⁹ iā sūt mille ani
⁊ pleti. ⁊ q̄ canticū ⁊ q̄z psalmū cātabim⁹ ex quo sic ē. dñe
mi d⁹ dixit d nobis. ponā oculos meos sup eos i malū
⁊ nō i bonū sicut manifeste videm⁹ iā sūt mille anni. dixit
vō d istis filiis musicis seu cātorib⁹ p os dauid. oms
c iiii

gentes plaudite maib⁹. ⁊ cātate deo in voce laudis. Et
alibi dicit. Lantate omīs familie terre seruite dño in le
titia. Intrate in cōspectu ei⁹ in exultatiōe. Et scitote qz
ipe ē deus ipse creauit nos ⁊ non ipi nos. Qm̄ nos su
mus populus eius ⁊ oues pascue eius. Introite in cō
spectu eius in cōfessione ⁊ domū eius in cantilena con
fessionis ⁊ glorificate nom̄ eius. qm̄ suauis ē misericor
dia eius vsqz in eternū. ⁊ in psalmo. lxx. Lantate dño
omis terra. annuntiate de die in diē salutare eius vsqz
in secula seculorū.

Paueo dñe mi ex quo de⁹ dixit nobis p os iere. c.
ix. docete filios vros ⁊ filias vras Ex quo dixit deus
de his filiis musicis siue musicatorib⁹ p os dauid in
psalmo. cxliiij. Reges terre et omēs populi principes
et omēs iudices terre. Iuuenes ⁊ virgines magni ⁊ par
ui glorificent nomen dei. ⁊ in psalmo. cxviii. dixit in
sacrificio cantus honorificabis me. ac si aperte dicerēt
non in sacrificijs carniū aut hircorum et in testino
rum ipsorū sicut erat sacrificium nostrum. Cum etiam
domine mi non negemus verba creatoris nostri que
dixit per os isaie. c. cxviii. Musici seu musicatores adi
scunt scripturas cum totum psalterium dauid sit mu
sicali arte compositum siue notatum per sonos acutos
⁊ graues. His omnibus consideratis videtur quod
nos erramus in hoc quod de eo et sue laudis sacri
ficio iudicamus quod in ecclesia deo exhibent in can
tando presertim cum de lege nostra hec inueniamus
precepta et exempla dauid enim dicit. laudate eum in
cithara et organo. laudate eum in cimbaliis letitie. lau
date eum in cimbaliis laudis omnis spūs laudet dñm
hec scribuntur. psalmo. cl. Exemplum etiam habemus

fo regū. c. vj. vbi loquitur q̄ dauid discooperto capi-
te saltans psalebatur cuz cithara ante archā. q̄ temeraria
Michol michol vxor sua ausa est redarguere euz. z ipse ait. *Q*
uxor dauid fatua non me videbit deus ante se. nisi despectum psal-
lentem z saltantem. Filij etiam israel sonabant buce-
nias cuz custodiebatur archa domini. Attamen quic-
quid euenit dei sumus in oī casu z euentu.

Sed quid sumus obsecro dñe mi nos irridentes
solemnitates istorum musicorum nisi micol fatua. z qui
illi nisi dauid psalentes. canentes z exultantes. in deo
in humilitate presertim cuz dicit dauid. *O*mnēs po-
pulus laudet dñz. Si dixisset omnis israelita precise.
tunc possemus alijs insultare z deus fortis z glorio-
sus per os Isaie prophete capitulo. xi. q̄ gentes om-
nes sunt in conspectu eius. Quod hoc non est intelli-
genduz de gentibus illi qui fuerunt anteq̄z haberēt no-
ticiam dei per aduentum iusti quia tunc erant pagani z
idolatre: sed intelligi potest illud verbum de gentibus
que inuenerunt deum que offerunt ei oī die sacrificiuz
mundū in oriente z in occidente sicut deus predixit p
os Malachie. Et iā superius allegatū est. Et cer-
te domine mi nos erramus in hoc. attñ nos dei sumus
in oī euentu qui euenit nobis.

Paueo dñe mi q̄ nos apostotauimus a deo i prio
illius iusti aduentu de quo induxi auctoritates p̄dcās.
z cui exp̄sse oueniūt oīa q̄ scripta sunt apud nos i libris
legis et pphāz. pp̄ quā apostasiā deus sic p̄tendit i lō
gitudinē diez captiuitatē istā nobis. Et si expectamus
aliū saluatozē ab isto nihil p̄dest nobis et argumētū e-
uidēs nobis ē captiuitas illa q̄ fuit in babilone. lxx. an-
nis et quātū ad tps qz breuis. et quātū ad gratiam. qz

amicus dei
daniel propheta fuit captiuus nobiscū qui erat amic⁹
dei: et per quē deus consolabatur nos de libertate p-
pinqua. Non etiam oēs tribus fuerūt in illa captiuita-
te. Sed hec captiuitas iā peruenit ad cōplementū mil-
le annorū nec est daniel nobiscū. Et oēs tribus nulla
excepta est in dispersione elongata a domo sancta. Si-
gnū est euident quia peccatū generale in oib⁹ nobis
est. excepto q̄ peccatū perseuerat in nobis. perseuera-
bit et ita ira dei super gentē nostrā sine spe: et tamen ex-
pectamus aliū aliquē que expectatio non prodest no-
bis. Et si volumus dicere q̄ hec captiuitas non est ge-
neralis. et q̄ aliqua tribus est in aliqua parte mundi q̄
habet regē et principes. cito poterimus secundū legē
nostraz argui et conuinci. Nā si nos iudei in aliqua par-
te mundi regē vel principē haberemus. hoc esset de so-
la vna tribu. scilicet iuda sed deus diffiniuit sup iudā q̄ esset
ex illa vsqz in eternū. Unde dixit deus per os Jere. c.
xvij. peccatū iude scriptū est stillo ferreo in lapide ada-
mantino. et insistens super corda ipsoz. Et illud scrip-
tum est ferro in lapide adamantino. qualiter deleri spe-
ramus non delebitur in eternum. presertim cum deus
fortis et gloriosus locutus est per os Isaie. c. iij. Dñs
tor dñs aufert a hierusalem. et iuda iudicē prophetam
et principes. De nobis etiā dixit ihesus propheta fili-
us berthzen. c. iij. sui libri. Erunt filij israel sine prin-
cipe et sine lege. Noscemus domine mi q̄ ab initio mū-
di fuerūt aliqui magni et sancti corā deo. et in principio
fuerunt longe vite. sicut matusalē: enoch. et. Sed nulli il-
loz extendit deus vitā vltra mille annos. et nos inue-
nimus inter nos q̄ messias siue xp⁹ nobis promissus
fuit natus in babilone tēpore captiuitatis illius que fu-

*cōtra p̄mū
insecurabile*

in aliq. parte

*iude scriptū in
adamantino*

*hic mundi fuerunt
viri longe vitæ
salutem enoch*

it. lxx. annor. ⁊ secundum hoc xpus noster habet eta-
tis mille quingentos annos. Quā fabulā non solum p
prophetaz. sed etiā nulla ratione possumus defendere
hoc tñ dicimus ⁊ asserimus in sinagogis nostris. vbi
nullus cōmiscetur nobiscū extraneus. Sed etiā audi-
as xpianoruz doctrinā publicā super illos. psal. lxxvj.
Dicetur ad sion homo ⁊ hō natus est in ea. ⁊ ipse est al-
tissimus qui fundauit eā. In istis verbis propheta ma-
riā dominatricē nomiat seu noīe ciuitatis ⁊ dicit q hō
natus est in ea. non dixit ei israelite vel tali vt intelliga-
tur q filius marie non fuit vnquā in lumbis alicuius
hominis: ⁊ in 1° libro regū. c. vij. hoc manifeste decla-
rat cū dicit deus dauid. Quando cōpleueris dies tu-
os ⁊ dormieris cū patribus tuis suscitabo progeniē
tuā post te que egredietur de vtero tuo. ⁊ ego ero illi i
patrem ⁊ ipse erit mihi in filius. Et nunq̃z fuit possi-
bile dñe mi q aliquis filius egrederetur de vtero pa-
tris sui. Sed hoc expresse ponit ad demonstranduz
q christus non foret concipiendus in muliere per se-
men decisum a lumbis viri. sicut ceteri homines taz a
dauid q̃z ab alijs descēdētes. dixit deus p os dauid
psal. cxx. Ex vtero ante luciferū genui te. Ac si deus
fortis ⁊ gloriosus diceret de xpo suo q de voluntate
sua que spiritus sanctus genuit illum. non de semine p
ducendo illum ⁊ ponit ex vtero. quia xpus natus tan-
tum de vtero sine semine virili preter cursum solitum
nature. Et hec est xpianorū doctrina que non intrat
in capitibus nostris. et propter illud euenit nobis qd̃
euenit. Describit ēt p eundē modū xp̃z nasciturz dauid
pphā cū dicit psal. cxxxi. Iurauit dñs dauid et nō fru-
strabit eū de fructu vētris tui ponā sup tronū meum.

filius marie. J

¶ Nos tamen dei sumus dñe mi. ⁊ ad ipsuz redimus in
omnibus que eueniunt nobis.

*¶ Ihesus ⁊ Sara
Christo i*

Certe domine mi licet non opponunt nobis xp̄ia-
ni dicta saracenoꝝ ⁊ precipue que traduntur in alcho-
rano ⁊ in expositionibus eius. sciens q̄ nos non reci-
pimus sicut nec ipsi recipiunt cuz ad fatigationez nos-
tram esset. ⁊ ad fortificationez christianozum. maxime
simplicium si nobis opponeretur illa que dicuntur a sa-
racenis. dominum Ihesum natuz de matre eius. Om-
nes enim saraceni dicunt q̄ ipse fuit ille messias. quem
prophete predixerunt esse venturum: ⁊ preponunt illū
machumeto quantum ad genologiam. Satentur enī
q̄ parentes ⁊ proau machumeti fuerunt idolatre ⁊ de
semine agar ancille. ⁊ dicunt q̄ messias fuit filius Iſa-
ac prophetarum ⁊ iustozum sanctoruz omniū in recta
linea vsqz ad Abdariaz matrez eius. De maria di-
citur sicut in Alchorano de familia atinar. Dixit an-
gelus Gabriel ad mariam. O maria deus elegit te
⁊ dotaui te gratia ⁊ preelegit te super mulieres omni-
um seculozum. ⁊ posuit te quasi vnuz medius diuidens
inter homines terrenos ⁊ inter Angelos dei in para-
diso deliciarum. Dicunt etiam omnes saraceni q̄
Christus siue messias habuit a deo potestatem facien-
di miracula sanandi omnem languorem ⁊ infirmitatem.
⁊ eiciēdi demonia. ⁊ resuscitare mortuos. ⁊ credūt om-
nia miracula que Ihesum fecisse euangelium cōmemo-
rat. Et hoc expresse testificatur Alchoranus vbi
dicitur etiam in capitulo predicto. scilicet de familia
Atinar quod messias sciuit ⁊ scit omnia facta. ⁊ etiam
factura. ⁊ etiam omnia secreta cordium. Unde verba
machumeti fuerunt talia. sciuit eise. i. ihs oēs libros. et

oēs sapias. ⁊ totā legē moisi ēē vsqz quo fiunt. Et dicit
ēt sciebat qēqd hōies comedebant in domibus suis ⁊
quid reponebant in thesauris suis. Dicit ēē de xpo si
ue messia qd dū fuit in hoc mūdo dēpsit diuitias abie-
cit carnales delectatiōes nec habuit cūpiscētias que
sunt occasio peccati ⁊ cā inobedientie. Et inducit in al-
chorano illud verbū euāgelij: vulpes foueas hnt ⁊ vo-
lucres celi nidos. Et hec oia dñe mī licz sint auctozita-
tes dicētes siue dicētū. sunt tñ cōformia his que pro-
phete dixerūt d messia in primo aduētū suo vt patz ex
dictis. Dicit ēē in alchorano qd eise. i. xpus Ihesus ē ver-
bū dei. ⁊ hoc verbuz dei est ihesus apud saracenos q
si nomen propriū. ita qd nullus alius vocat hoc nomi-
ne nisi xpus que vocat eise. Dicit etiā in alchorano. sic
deus dixit. Q eise ego suz sufficientia tua. ego leuabo
te vsqz ad me. ⁊ purificabo ab infidelibus. Considero
ergo dñe mī qd genus iudeorum ppter captiuitatē hāc
quā patitur iam sunt mille anni. quia etiā sumus paucis-
simi in comparatione aliaruz nationū. Nā saraceni mul-
tiplicati sunt ⁊ crescunt quottidie. Etiā fides xpi reple-
uit totum mundum. nos vt verū est vbiqz dispersi su-
mus. ⁊ cum obprobrio nostro. ⁊ vbiqz paucissimi su-
mus quasi nihil fuerimus progeniti sicut ruben cui di-
xit pater. non crescas ꝛc. Nos autem non crescimus.
nec illi pauci qui sumus ⁊ sumus minimi super omnes
gentes defecimus. ⁊ nihil proficimus ⁊ testimonium
multorum stat contra nos scilicet xpianoz ⁊ saraceno-
rum. Alchoranus et euāgelijū quibus nolumus crede-
re. quāuis alchoranus meo iudicio nec valeat cum ma-
nifeste teneat contradictoria. sicut melius ipse nosti. et
compositor siue compositores eius. vtrunqz vt euiden

Saraceni

amend.
ter apparet ignorauerunt testamentum. Sed quid di-
cemus de euangelio cui supposito qd christus siue mes-
sias n̄ venerit nihil continet extra prophetas et legē nr̄az. s̄
ē manifesta impletio omniū prophetarū et p̄uissio n̄i impletio
q̄ in lege continēt sumendo spiritualiter sicut doctrina
continet christiana. Nihilominus dñe mi sup hijs dubi-
is ad te recurro: maxime super primis qui nostris ha-
bui in prophetis que de Alchorano et testimonio suo
quod quasi nihilum reputabis. cum ille machumetus
qui dicit se prophetam. nec ventura predixit. et se nun-
cius dei dixit contra deū et eius scripturaz docuit vt
corruptus homo penitus et ignorans.

Finis Laus Deo omnipotenti.

Explicit epistola rabbi Samuelis israelite oriun-
di de ciuitate morochoy missa rabbi Isaac magistro
sinagoge que est in sublimita in regno predicto. Anno
domini Mllesimo. Sed translata de arabico in lati-
num per fratres Alphonsus boni hominis hispanum
ordinis predicatorū. quaz translationez fecit anno. d.
Mlccccxxviii. tēpore pontificatus sanctissimi in chris-
to patris et dñi. d. Benedicti pape. xij. deo gr̄as. amen

Sequitur de sacerdotio domini nostri Ihesu xpi.

Incipit certissimus modus sciendi de sacerdotio
Domini nostri ihesu Christi. In primis epistola i
cipit feliciter.

Edericus de mǎfredis dei ⁊ apostolice se-
dis gratia episcopus fauētie. Illustri ac di-
lecto germano suo domino Saleotto cū be-
nedictione salutez. Non debui expectare
vt tuis ad me litteris pollicitū d̄ sacerdotio dñi nostri
Ihesu xpi opusculuz efflagitares. qđ diutius licz mit-
tere distuleriz non tñ memoria exciderat. sed perpetue
pastoralis officij cure quibus importunissime vexor ef-
fecerunt vt lente exsequutus sim quod iugiter in aio ef-
ferat. Nouit etiā deus cordis mei arbiter ac testis qñ
tū te diligā. quātūqz bonis tuis adgaudeā. nihilqz au-
co qz votis morē gerere possēz. Quis. n. vel alienissi-
mus non vehementer admiretur. ⁊ amet ingenii illud
tuū agile atqz profecto aureū ad oēz virtutis spetiē ap-
tissimū. Nā vt modulandi. militandi. delicatorisqz mu-
se peritiāz omittaz dici non potest quantum mihi pla-
cet qz tanquāz religiosissimus princeps sacrarum quo-
qz litterarum lectione delecteris. que sectatores suos
eternos atqz imortales reddunt. Neqz possuz tanta su-
auitate. tanta fragantia virtutum non dulciter affici. sa-
ginanturqz precordia mea. tam suauī odore medulleqz
omnes imbuuntur qz familiam nostram tam honestissi-
mis ornes titulis. Curre igitur obsecro in odorem vn-
guentorum illius. cuius odore mortui reuiuiscunt. Fac
qso vt sola celestia ⁊ eterna mediteris vt virtutis gra-
tissima fruaris pulchritudine. Quid. n. virtus nisi illa
quam apostolus tradidit dicens Christū dei virtutez

z dei sapientiā. Sed contineamus ad hortationum sti
mulos quando equus vt est in prouerbio suo fertur i-
petu Hale in dño dulcis germane. z bonis ceptis
meliora semper adiscere stude. vt de virtute in virtu-
tem perpetiz scandes cum sanctis ac fidelissimis prin-
cipibus eternis ac celestibz regnis merearis inscribi.

De sacerdotio dñi nostri Ihesu xpi per sanctuz vi-
ruz ambrosiuz camaldulensem generalē patrē. Incipit
feliciter attende.

Empore iustissimi z pijsimi impatoris iu-
stiniani. fuit vir quidam princeps iudeozuz
Theodorus nomine plurimis xpianorum
ipsiqz fidelissimo imperatori maxime nor⁹.
inter ceteros vero xpianos qbus ille familiariter vte-
batur Erat vir quidā Philippus nomine arte argen-
tarius. qui theodorū illū ardentius z diligentius ama-
bat atqz iure amicitie. summeqz familiaritatis saepius
illū hortabatur liberiusqz ammonēbat xpianum fieri.
Quadāz igitur cū in hunc sermonem qui crebro inter
illos versabatur incidissent. ait philippus ad theodorū
ebzeū. Adiroz cur tu sapiens cuz sis. z diligentissime le-
gis z prophetarū omnia noueris. quibus autē per tot
secula dñi z saluatoris est predicatus aduentus crede-
re in illū z xpianus fieri detractas. Adibi. n. plane psu-
asus est q in sacris litteris de dñi nrī aduentu predicta
sunt te oio ignorare non posse. atqz sub p̄textu ignoran-
tie religionē xpianā non suscipere. Festina ergo queso
te tuāqz ipsius aiaz salua credens in dñz saluatōrē nrz
Ihesuz xpz. ne i hac ignauia z infidelitate pduras eter-
nis teipsum cruciatibz exponas. Audiens hec iudeus

que sibi a xp̄iano dicebāt Complexus eius beniuolē
tiam ⁊ gratias agens huiusmodi ad illuz verbis vsus
est Amplector inquit sūmum in me tuuz amozes quo
de anime mee salute sollicitus atqz anxius hortaris at
qz āmones me ch̄istianū fieri. Quo circa ⁊ ipse qua-
si coram deo qui cordiū archana rimatur ⁊ conspiciat si
ne dolo vllō ac simulatione vera loquar ad te. Nampe
enim q̄ xp̄us aduenerit qui a p̄phetis ac lege predic-
tus est atqz a vobis xp̄ianis colitur certissime noui. at
qz confiteor confitenter tibi tanqz amico electissimo. ⁊
ea sēper querenti ad cōmodū ⁊ salutem meaz conser-
re possunt. Ceterum humana cogitatione atqz ibecilli-
tate superatus ch̄istianus fieri negligo ac meipsum re-
prehendo. Nam cum presentiarum p̄nceps gentili-
uz meoz sim magnisqz honoribz plurimis muneribz
ceterisqz p̄sentis vite cōmodis fruar. adeo vt si me pa-
triarchā suū xp̄iani constituerent maioris etiā culmina
dignitatis offerrent in honore atqz obseruatione ⁊ cō-
modo maiore esse posse vis putē ne his quevident dul-
cia vite p̄sentis cōmodis excidam contemno ac ne-
gligo futuram vitam improbe sane ac nequiter faciens.
Confiteor enim errorem meum. vt autem apertius no-
ueritis vera esse que dico pandam dilectioni tue secre-
tum quodam nobis eb̄eis tantum cognitum ex quo a-
pertissime nouimus q̄ his qui a vobis colitur ch̄ist⁹
ipse qui a lege ⁊ p̄phetis predicatus est non solum q̄
predicta sunt. verum ex ipso q̄ apud nos reconditū mi-
sterio eum aduenisse scimus. Est autem hoc secretū hu-
iusmodi. P̄scis temporibus cum templum edificare
tur consuetudo iudeis fuit ad numerum litterarum. s. vi-
ginti duarum similiter ⁊ viginti duos sacerdotes in tē
d i

plo confisterent ordinarunt. quo etiaꝝ numero libro di-
uine legis includimus. Codex itaqꝫ in templo habe-
batur in quo ⁊ viginti duorum sacerdotum nomina in-
scribebantur. Addita per singulos patris ac matris
appellationem. Itaqꝫ cum aliquis ex dicto numero sa-
cerdotum decessisset. Conueniebant in templo reliqui
cōmuniqꝫ decreto defuncto: alterum substituebant sa-
cerdotem vt numerus ille integer ⁊ inuiolatus perma-
neret. Describaturqꝫ in codice sic. Tali die de-
functus est ille aut ille sacerdos. hoc patre ⁊ hac ma-
tre genitus atqꝫ in eius locum substitutus est talis.

Cum igitur huiusmodi apud iudeos ex maiorum
instituto seruaretur quo tempore Ihesus in iudea mo-
rabatur ante predicationis sue tēpora contingit vnum
ex viginti duobus sacerdotibus mori conuenientibus
qꝫ reliquis ex more vt alium pro eo constituerent sin-
gulisqꝫ dignum existimabant demonstrantibus reli-
qui hunc quasi minus idoneum ad sacerdotium non ad-
mittebant. Quilibet enim quisqꝫ sapiens fuisset vi-
taqꝫ ⁊ moribus clarus si scientia legis ⁊ prophetarū
non illustrabatur vt inhabilis habebatur. Itaqꝫ cuꝫ
in nullum consentire possent. essetqꝫ inter eos exorta
contentio. surrexit vnus ex sacerdotibus ⁊ stans in me-
dio dixit reliqs socijs suis Ecce plurimi a vobis no-
minati sunt. omnesqꝫ veluti inhabiles ⁊ indigni sacer-
dotio repudiati ⁊ repulsi. Accipite igit ⁊ meā sinaz. eū.
n. ego viz noiabo subrogādū defuncto sacerdoti queꝫ
vt certe mihi persuadeo oēs decreto meo cōfirmabitis

Hic sequitur. Tunc intentis ceteris.

Tunc intentis ceteris. volo inquit loco defuncti sacer-
dotis ihesum filium ioseph fabri fungi sacerdotio qui
iuuenis quidem etate cetero verbo, vita, moribusque
optimis ornatus. Reorqz nullum vmqz hominem e-
ius meritis fuisse cui⁹ hic est: Quod ipsuz vobis habi-
tantibus ierusalem ita esse cognitum z exploratum pu-
to. Audientes hoc sacerdotes reliqui sententiam vi-
ri huius approbauerunt asserentes ihesum preceteris
omnibus dignum esse sacerdotio. Ceterum obiciebant
quidam illum non ex leui sz ex iuda tribu esse arbitran-
tes illum esse filium. Qui apud iudeam esse ex tribu
iuda asserebatur atqz ihesum sacerdotem fieri non pos-
se autumabant quod non esset ex leuitica tribu Qui au-
tem designarat sacerdos. hanc ad eos orationem attu-
lit qua diceret mixtam vtramqz tribum dudum etiam
autem plurimas generationes comixtione facta duar
tribum atqz iude ioseph genus deductum esse. hijs au-
ditis sacerdotes acquieuerunt decreto comuniqz con-
silio placuit concurrentibus omnibus defuncti loco sa-
cerdotem constitui ihesum. Verum enim iuxta consue-
tudinem non tantum electi z subrogati sacerdotis no-
me describeretur in codice, sed etiaz parentis vtriusqz.
Dixerunt ex eis quidam oportet vocari parentib^{us} e-
ius. atqz ab eis ipsorum nomina edisci z ex ipsis pene-
tari an illorum esset filius quem ipsi sacerdotem consti-
tuebant. Quod cuz placuisset omnibus his qui cum
designarat aiebat patrem ihesum ioseph defunctus es-
se solamqz ipsius matrem superuiuere. Comunique

*id est defunctus a
matre matre*

Hic sequitur sententia statuunt matres

d ij

sententia statuunt mrem eius in concilium vocandam
atqz ab ea inquirendaz an ipsa mater esset ihesu ipsaqz
genuisset eum: Quodqz esset viri nomen ex quo ihesus
concepissz. Igitur vt statuerant vocauerunt matres ihe-
su. Et dixerunt ad illam. Quoniam sacerdos ille mor-
tuus est hijs parentibus eius. vocabant autem eos
ex nomine pro enim defuncto filium tuum sacerdotem
fieri volumus. Est autem consuetudo inscribi etiaz no-
mina parentum. Dic nobis an ihesus filius tuus sit. tu
qz illum genuisti. Ad hec Respondit maria dixitqz sa-
cerdotibus. Scitotez ihesum hunc esse meuz filium. ego
illum genui. testesqz sunt qui inuenti sunt viri ac mulie-
res quem ipsum genui. ceterum quod illi super terram
pater non sit certe nō sit estore meqz accipite vt vultis.
virgo enim cum essem ⁊ in galilea demorarer angelus
dei vigilante me non dormiente ingressus est domicili-
um in quo eram. nunciauitqz de spiritu sancto pariturā
esse filium cuius nomen vocari ihesum precepit. Virgo
igitur existens cum hanc vidi visionem concepi filium
⁊ pepi virgo vsqz hodie perdurās ⁊ post partum. his
auditis sacerdotes iubent vocari obstetrices eamqz il-
lis curiosius inspiciendaz ⁊ contractandam permise-
runt an vero virgo esset maria certius ediscerent. Que
cum ex rebus ipsis certiores scē essent affirmant eam
virginem immaculatam esse. In stuporem igitur maxi-
muz conuersi sacerdotes in his que a maria dicebant
⁊ obstetricum testimonio confirmabantur responden-
tes dixerunt ad mariam Dic nobis palam vt ex ore
tuo audiamus cuius est filius atqz ita inscribamus e-
um. Nam quos parentes dixeris eos nos ⁊ non ali-
os denotabimus. Illa vero ad hec Respondēs ait ve

re ego illuz genui patrem vero illius in terris ignoro.
Audiui tamen ab angelo dicentem filium dei hunc esse.
filius itaqz meus que maria vocor z filius dei. Virgo
autē innupta sum. his auditis sacerdotes attulerūt co-
dicem atqz ita rescripserunt: Tali die mortuus est ille
sacerdos. illē parentibus natus quem sacerdos pro il-
lo communi omni nostro decreto ihesus filius dei vi-
ui z marie virginis. Porro codex ipse primorum gē-
tis nre studio ex templo sublatus est quo tempore ca-
ptis Ierosolimis templum quoqz incensuz est hodie
qz seruatur in teberiade misteriumqz istud paucis ac
valde det fidelibus gētis nostre notum est Idcirco z
mibi velut principi ac magistro iudaice gētis cognituz
est Itaqz vt dixi non solum ex lege z prophetis certi
sumus ihesum christum qui a vobis xpianis colitur ip-
sum esse filium dei viui qui pro salute hominum venit
in mundum. verum etiam ex descriptione que actenus
extat hodieqz seruatur in teberiade. hec audiens xpi-
anus que iudeus dixerat zelo fidei cōmotus ait ad iu-
deuz vere modo atqz in pñtiaruz proficiscor. vt fidelis-
simo ac pijsimo impatori referā q̄ ab te dñe vt i tebe-
riadem mittat eumqz codicem quem asseris in apertū
produci iubeat. in argumentum z reprehensionem in
fidelitatis iudeorum. Ad quem ille. Quid inquit vis
iudiciuz anime tue atqz ipsius imperatoris adducere.
irrito fortassis studio cassqz labore. Nam si huius-
modi quippiam attentatum fuerint bellum ingens fu-
turum cedesqz plurime sequentur. Quin etiam si se
opprimi iudei se viderint. intendent potius locum in
quo seruatur codex incēdere. qz patiantur illum in pa-
lam educi frustra qz laborabimus nisi quod cupimus

efficiamus Effusi cruozis auctores tantum effecti. Hec
enim tibi veluti carissimo ac fidelissimo amico idcirco
insinuauī vt certissime notauī me non ex ignorantia ali-
qua xpianam fidem non admittere sed sola inani gloria
f luxisqz presentis vite cōmodis. Hec audiens xpianus
z vera esse constanter tenens que a iudeo dicebantur.
Imperatori quidem pijsimo iustiniāno huiusmodi
rem non indicauit ne zelo fidei maximus Imperator
incitatus effusionem sanguinis moliretur atqz effectū
eius operis quod intendebant Plurimis tamen z co-
gnitis negotium hoc manifestauit quod nos ex hijs q̄
a predicto philippo argentario id se percepisse asse-
bant audientes Curam non minimāz habuimus. nosce
cupientes an veram iudeus ille rationem huiusmodi
inscriptionis attulisset. Inuenimus autem iosephus
istoricum veterem hebreozū. cuius meminit eusebius
pamphili in historia ecclesiastica in suis libris. quos
de captiuitate conscripsit aperte asserentem quod ihe-
sus cum sacerdotibus in templo sacrificabant hoc igi-
tur inuenientes dixisse iosephum vnum temporibz pro-
ximū z ex diuinis libris auctoritatem huius rei in-
quirere studuimus. Inuenimusqz in euangelio. secun-
dum lucam quod ingressus est ihesus in sinagogam iu-
deozum. datus est illi liber vt legeret. Et legit isaīam
prophetam dicentem spiritus domini super me euan-
gelizare pauperibus misit me. Reputans igitur quod
nisi ordinem aliquem habuisset sacerdotalem apud iu-
deos ihesus xp̄us nūqz illi liber traditus fuisset insina-
goga ad legendum in aures populi. neqz rursus apud
nos xpianos cuiqz licet in ecclesia populo legere li-
bros sacre scripture nisi ex clero sit. Ex ex hijs q̄ a io

seph
dita
isto
rasi
quo

sepho scripta sunt ⁊ ex his que ab euangelista luca tra-
dita sunt agnouimus. theodorum iudeum huiusmodi
istoriam memorato philippo non a se confictam enar-
rasse. sed verissimo amico ⁊ fideli ⁊ carissimo misterium
quod apud iudeos ob cultum seruabatur aperuisse.

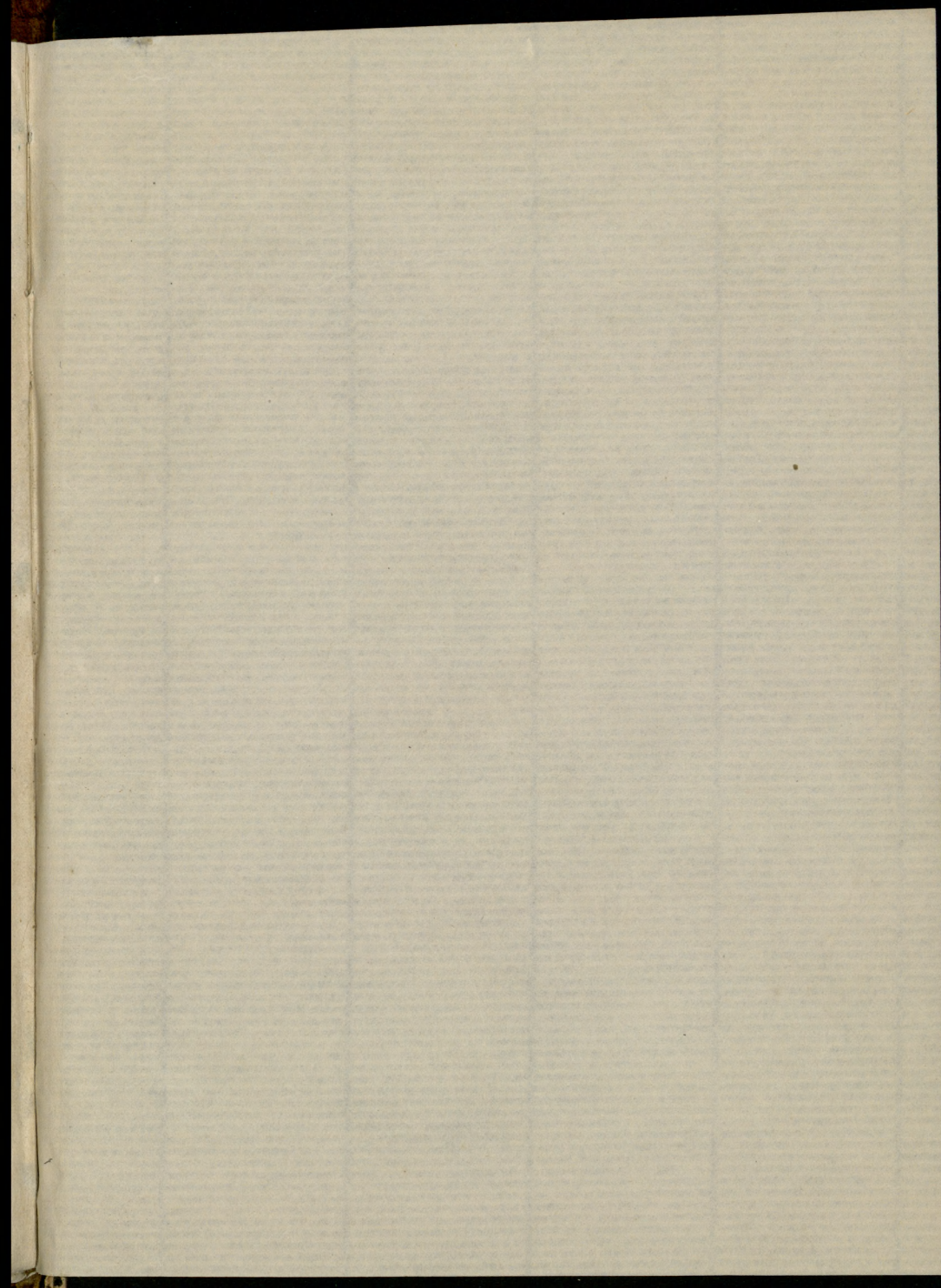
Deo gratias Finis

Inpressuz in alma ac inclita ciuitate bononie p
me Elgonem de rugerijs: sub diuo ac
illustri pncipe ⁊ domino. d. Joane
secundo bentiuolo sfortia vice
comiti de aragonia. Sere-
nissime lige armoruz gu-
bernatori dignissimo
.zc. Anno ab incar-
natione domini
nostri Ihu xpi
.M. dcccclxx.
xxvi. die
.xiiij. ma-
dij. zc.

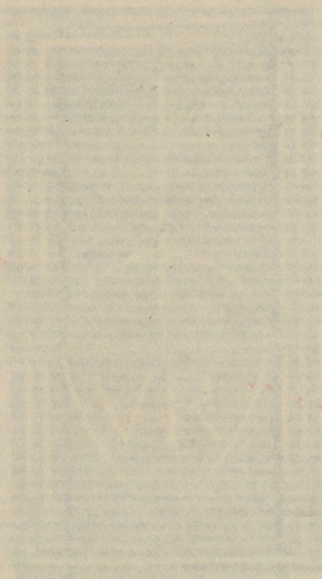
;

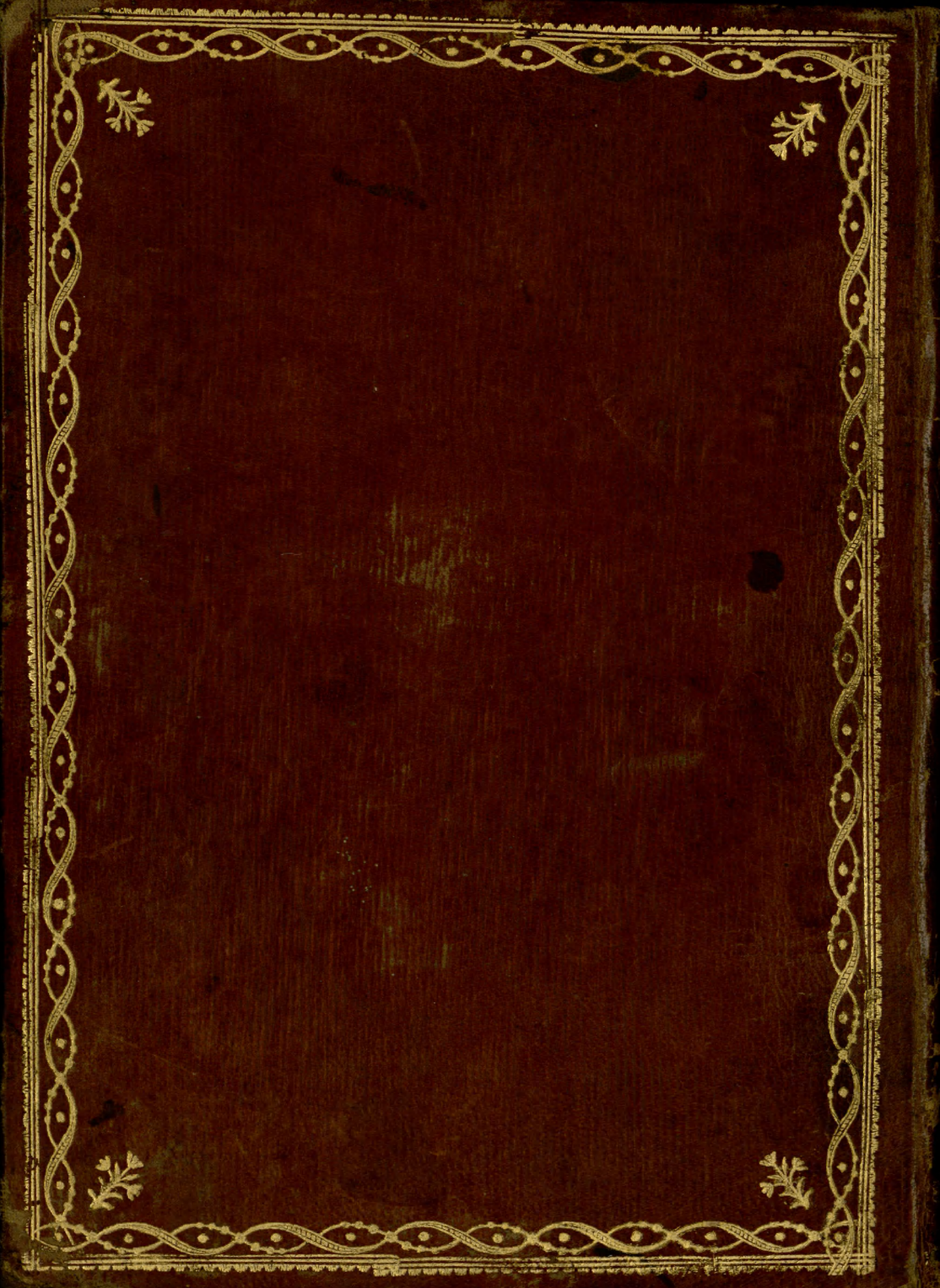

9805. e

000000

000000

000000

000000

000000

000000

